

Savišvieta

LIETUVOS SUAUGUSIŲJŲ ŠVIETIMO
ASOCIACIJOS LEIDINYS

2024 (1)

LIETUVOS
SUAUGUSIŲJŲ

ŠVIETIMO
ASOCIACIJA

TURINYS

IŽANGA	3
1. DVIDEŠIMT PENKTOJI SUAUGUSIŲJŲ MOKYMOSI SAVAITĖ	4
1.2 Dvidešimt penktoji suaugusiųjų mokymosi savaitė KVIEČIA!	5
2. Į ANDRAGOGŲ METODIKOS LAGAMINĄ	7
2.1 LSŠA – akredituota „Erasmus+“ organizacija... ..	8
2.2 Saugių mokymosi erdvių suaugusiesiems kūrimas ir palaikymas	12
2.2.1 Saugios mokymosi erdvės suaugusiesiems: nuo koncepto iki realizacijos	13
2.2.2 Viešosios pedagogikos vaidmuo kuriant besimokančių miestų kultūrą: Paulo Freire idėjų pritaikymas	25
2.3. „Ilgūdžių kaleidoskopas“	34
2.3.1 Dešimt esminių ateities ilgūdžių... ..	35
2.3.2 Kūrybiniai pratimai ne tik apšilimui	46
2.3.3 Advokacijos žinutės rengimas	49
2.3.4 Mokymosi per smalsumą patirtis	55
3. LSŠA ir jos NARIŲ NAUJIENOS	62
3.1 „EcoSocialAgency – Suaugusiųjų švietėjų parama eko – socialinei veikmei“	63
3.2. „COMPASS – Gairės mokinių kompetencijų vertinimui“	65
3.3 Pažinkime pasaulį ir save!	67
3.4. Maži stebuklai mūsų kasdienybėje	69
3.5. Judėjimas: mokykla be plastiko	72
3.6. „Lingoudami muokiem i muokiemies“	74
3.7. „Virtualiosios ir papildytosios realybės pritaikomumas suaugusiųjų švietime“	78
3.8. „Žalioji ateitis – bendradarbiavimas tarp kartų“	79
3.9 „Kritinio mąstymo teorija suaugusiųjų mokymosi praktikoje: įkvėpimas veikti kritiškai“ (MIND)... ..	81
3.10 „Erasmus+“ programos suaugusiųjų švietimo mobilumo projektas andragogų profesionalizacijai	83
4.1. Susipažinkime: Europos suaugusiųjų švietimo asociacijos mokymosi platforma	88
4.2 „ Epale“ aktualijos	92

Leidinio sudarytoja DR. VILIJĄ LUKOŠŪNIENĖ.

Lietuvos suaugusiųjų švietimo asociacija neatsako už straipsniuose išsakytas mintis – autentišką autorių nuomonę.

Dauguma leidinyje pristatomų projektų yra finansuojami Europos Sąjungos lėšomis. Tačiau išreiškiamas požiūris ar nuomonė yra tik autoriaus (-ių) ir nebūtinai atspindi Europos Sąjungos ar Europos švietimo ir kultūros vykdomosios įstaigos (EACEA) požiūrį ar nuomonę. Nei Europos Sąjunga, nei EACEA negali būti laikoma už juos atsakinga.

Leidinyje naudojamos nuotraukos iš straipsnius pateikusių organizacijų ir įstaigų bei asmeninių straipsnių autorių archyvų. Nuotraukos leidinyje publikuojamos turint jas pateikusių asmenų sutikimą.

Iliustracijų autoriai:

Živilė Šimėnienė (atsklamos lapai, 2.2.2 straipsnis).

InterSe (viršelis)

Pirmasis 2024 metų *Savišvietos* leidinys skirtas įvairiems Lietuvos suaugusiųjų švietimo asociacijos mokymo(si) bendruomenės įvykiams. Leidinio koncepciją geriausiai iliustruoja ilgametis LSŠA šūkis „Mokomės ir dalijamės“.

Leidinį sudaro keturios dalys.

Pirmoje dalyje pristatoma būsima, jau 25 -oji suaugusiųjų mokymosi savaitė „Nustebink save mąstymu!“

Antroji leidinio dalis šį kartą skiriama ne mokymosi reportažams, kaip buvo keliuose ankstesniuose leidiniuose, bet andragogų metodinio lagamino papildymui. Metodikai skirtame skyriuje LSŠA mobilumų Konsorciumo dalyviai dalijasi patirtimi, žiniomis ir praktiniais metodais, kuriuos įgijo mobilumų mokymuose.

- *Kodėl suaugusiųjų mokytojai turi rūpėti aplinka, kurioje jis organizuoja mokymus?*
- *Dekolonijinis požiūris į suaugusiųjų švietimą - kas tai ir kaip tai susiję su saugios aplinkos kūrimu?*
- *Kaip suprantama viešosios pedagogikos samprata, koks jos vaidmuo ir praktinis pritaikymas suaugusiųjų švietime?*
- *Kaip parašyti aktualią advokacijos žinutę?*
- *Kokiais pratimais pajvairinti mokymo(si) veiklą?*
- *Ko galima išmokti turint „smalsumo geną“?*

Tai tik keletas temų antrojo skyriaus temų. Tikimės, kad kiekvienas *Savišvietos* skaitytojas, andragogas ir ne tik, šiame skyriuje ras naujos, įdomios ir veiklai naudingos medžiagos.

Trečioje dalyje pristatomos LSŠA ir jos narių projektų aktualijos.

Ketvirtoji dalis supažindina su Europos suaugusiųjų švietimo aktualijomis.

Malonaus skaitymo!

Leidinio sudarytoja DR. VILIJA LUKOŠŪNIENĖ

1. DVIDEŠIMT PENKTOJI SUAUGUSIŲJŲ MOKYMOSI SAVAITĖ

1.2 Dvidešimt penktoji suaugusiųjų mokymosi savaitė KVIEČIA!

...

LIETUVOS SUAUGUSIŲJŲ ŠVIETIMO ASOCIACIJOS INFORMACIJA

Sapere aude! Išdrįsk vadovautis savo protu! (Immanuelis Kantas)

2024 m. lapkričio 18–22 d. Lietuvos suaugusiųjų švietimo asociacija skelbia suaugusiųjų mokymosi savaitę „Nustebink save mąstymu!“ ir 25-ąją kartą kviečia švietimo, kultūros ir meno, verslo įstaigas, institucijas, organizacijas ir visus suaugusiuosius mėgautis gyvenimu ir mokymusi.

Savaitės idėja

2024 metų suaugusiųjų mokymosi savaitės idėja įkvėpta XVIII a. vokiečių filosofo Immanuelio Kanto, kurio 300 metų sukaktis švenčiama būtent šiais metais. Nors I. Kanto filosofiniai samprotavimai gali neatitikti praktinių šiuolaikinio suaugusiųjų švietimo problemų, jo idėjos gali padėti suprasti suaugusiųjų švietimo patirtį ir ją tobulinti. I. Kanto filosofijoje yra svarbi *Apšvietos* samprata, išdėstyta jo straipsnyje „Atsakymas į klausimą *Kas yra švietimas*“.

Švietimą I. Kantas apibrėžia kaip žmogaus išsivadavimą iš nesavarankiškumo, drąsą „naudotis savo protu kitų nevadovaujant“. Toks savarankiško ir kritinio mąstymo akcentavimas puikiai dera su suaugusiųjų švietimo tikslais skatinti savarankišką mąstymą ir mokymąsi visą gyvenimą. Besimokančių suaugusiųjų atviras dialogas ir kritiškos diskusijos ne tik turtina jų mokymosi patirtį, bet ir skatina demokratinę bei įtraukią mokymosi aplinką.

Taikant kantiškąjį požiūrį, suaugusiųjų švietimas gali įkvėpti besimokančiuosius žiūrėti į švietimą ne kaip į baigtinę kelionę, bet kaip į nuolatinį asmeninio ir intelektualio augimo procesą. I. Kantas kvietė: „Išdrįsk būti protingas, turėk drąsos remtis savo protu“. Klausimai *Ką aš galiu žinoti? Ką turiu aš padaryti? Ko galiu tikėtis?* tampa raktiniais suaugusiųjų mokymosi savaitės klausimais.

Atsakymų į šiuos klausimus ieškokime mokymosi susitikimuose su kitais ir su savimi. Neabejotina, kad naudingų, prasmingų ir įdomių mokymosi atradimų patirsime analizuodami tarpkultūrinius etninius visuomenės santykius, perprasdami

skaitmeninio raštingumo vingrybes, pripažindami sveiką gyvenimo būdą, atskleisdami savo sportinius ir kūrybinius gebėjimus, tobulindami verslumo, pilietiškumo, mokėjimo mokytis, bendradarbiavimo gebėjimus... Pasisemkime naujų patirčių, apmąstykime jas ir mokykimės iš jų, kad mūsų gyvenimas būtų kuo kokybiškesnis, kad būtume pasirengę nugalėti kliūtis, kad įsibėgėję mokytis nebegalėtume sustoti!

Pagrindiniai suaugusiųjų mokymosi savaitės tikslai:

- sutelkti įvairias besimokančias bendruomenes bendrai veiklai;
- atskleisti mokymosi svarbą gyvenimo kokybei;
- parodyti suaugusiųjų mokymosi svarbą ir galimybes įvairioms visuomenės grupėms, didinti jų dalyvavimą mokymosi veikloje;
- įkvėpti andragogus dirbti kūrybiškai;
- skatinti andragogus ir besimokančiuosius mąstyti, kaip galima pasiekti geresnių suaugusiųjų mokymosi rezultatų.

2024 m. suaugusiųjų mokymosi savaitės sutiktuvių sostinė – Panevėžio rajonas, garsėjantis knygnešių istorijomis, švietėjiškomis G. Petkevičaitės-Bitės idėjomis, vario audromis bei pašėlusio rudens madomis. Bendradarbiaudami su Panevėžio rajono švietimo centru ir „Epale“ platformą koordinuojančios agentūros Švietimo mainų paramos fondu, suaugusiųjų mokymosi savaitę atidarysime Bistrampolio dvare (Panevėžio r.). Čia 2024 m. lapkričio 15 d. klausysimės įtraukių pranešimų, aktyviai mokysimės, apdovanosime Metų andragogą (-ę) ir pagerbsime mokymosi projektų konkurso nugalėtojus, skelbsime „Epale“ metų andragogus. Renginyje laukiami Lietuvos andragogai bei jų besimokantieji.

Skatiname, kad Panevėžio rajone prasidėjusi suaugusiųjų mokymosi savaitė tęstųsi įvairiuose Lietuvos kampeliuose. Atverkime duris naujoms patirtims ir atradimams. Pakvieskime į mokymosi šventę daugiau dalyvių. Atraskime įvairių mokymosi galimybių ir parodykime jas suaugusiems. Pasirinkime savo bendruomenei artimiausią veiklą, kuri suartina, džiugina, turtina gyvenimą.

Tegul mūsų mokymasis, perfrazuojant I. Kantą, būna „organizuotas žinojimas, o išmintis – organizuotas gyvenimas“.

2. Į ANDRAGOGŲ METODIKOS LAGAMINĄ

2.1 LSŠA – akredituota „Erasmus+“ organizacija

...

INGA JAGELAVIČIŪTĖ,

LSŠA PREZIDENTĖ

Apie „Erasmus+“ akreditaciją

„Erasmus+“ programa laikoma viena sėkmingiausių iniciatyvų Europos Sąjungos istorijoje. Gyvuojanti nuo 1987 m. ji išsiplėtė ir apima visus švietimo sektorius: nuo ankstyvo ugdymo darželyje, mokyklų, profesinio švietimo, aukštojo mokslo iki neformalaus ugdymo, suaugusiųjų švietimo ir sporto srities. Lietuvos suaugusiųjų švietimo asociacija (LSŠA) ir jos nariai taip pat yra aktyvūs šios programos dalyviai. Esame tarp milžiniško skaičiaus bendraminčių, supratusių ir patyrusių „Erasmus+“ teikiamas galimybes, iššūkius, mokymosi ir tobulėjimo džiaugsmą.

2021 m. prasidėjusiame naujame programos „Erasmus+“ etape yra dar labiau remiamas tarptautinis besimokančiųjų ir darbuotojų mobilumas. Paskelbus „Erasmus+“ akreditacijos konkursą buvo pereita nuo kasmetinio konkursinio finansavimo prie dalyvavimo visą programos laikotarpį. LSŠA dalyvavo pirmame paskelbtame konkurse ir tapo viena iš 6 suaugusiųjų švietimo organizacijų Lietuvoje, kurioms buvo suteikta programos „Erasmus+“ Konsorciumo mobilumų organizavimo akreditacija 2021 – 2027 metams.

„Erasmus“ akreditacija yra tarsi tarptautinio mobilumo narystės kortelė. Akreditacijos užtikrina stabilų finansavimą, galimybę augti ir tyrinėti, kurti savo organizacijos strategiją. Akreditacijos galimybės – tai investicija į ateitį. Turint „Erasmus“ akreditaciją, kiekvienais metais galima paprasčiau paprašyti lėšų naujai mobilumo veiklai, išbandyti naujo tipo veiklą, aplankyti naują partnerių organizaciją. „Erasmus“ akreditacija leidžia apibrėžti savo organizacijos tikslus ir suteikia laisvę pasirinkti priemones bei būdus jiems pasiekti.

„Erasmus+“ Tarptautinio bendradarbiavimo veiklos

Įvairios organizacijos, įvairių pakopų ugdymo įstaigos Europoje, pradėjusios įgyvendinti akreditacijos programą siekia užsibrėžtų tikslų ir susiduria tiek su kiekvienam sektoriui būdingais, tiek su bendro pobūdžio iššūkiais. Įgyvendindami veiklas visi gali pasidžiaugti sėkmės istorijomis bei nori pasidalinti patirtimi ir rasti atsakymus į rūpimus klausimus ar iškilusias problemas. Suprasdama tai „Erasmus+“ programa periodiškai organizuoja Tarptautinio bendradarbiavimo veiklas (TBV), kuriose Akreditacijos projektus įgyvendinančios įstaigos susitinka pasidalinti patirtimi.

2023 metų spalio pabaigoje toks TBV susitikimas vyko Reikjavike, Islandijoje. Dalyvaudama teminiame seminare “Your accreditation in Nordic and Baltic countries - What has happened so far and what can we learn from each other?” (Nr. TBV-IS1-2023-0095) atstovavau LSŠA ir kartu su dar 4 skirtingų organizacijų atstovėmis iš Lietuvos, taip pat islandais, estais, latviais, švedais, suomiais ir norvegais dalinausi patirtimi, įgyta įgyvendinant Akreditacijos projektus. TBV renginyje dalyvavo atstovai iš pradinių, pagrindinių mokyklų, gimnazijų, profesinio rengimo centrų bei suaugusiųjų mokymosi organizacijų.

*Lietuvos delegacija TBV
Reikjavike.
Autorės asmeninio archyvo nuotrauka.*

TBV metu susipažiname su dirbtinio intelekto panaudojimo galimybėmis administruojant ir organizuojant „Erasmus+“ veiklas. Taip pat išklausėme gerosios patirties pavyzdžių, kaip sekasi įgyvendinti Akreditacijos planus įvairių sektorių

organizacijoms: pagrindinei mokyklai (Latvija), gimnazijai su profesinio ugdymo pakraipa (Norvegija) bei kvalifikacijos tobulinimo centrui (Islandija).

Renginyje intensyviai vyko darbas įvairiose grupėse. Pasiskirsčius teminiu principu buvo diskutuojama ir ieškoma atsakymų į klausimus, kaip susirasti partnerius ir juos išlaikyti, kaip mums gali padėti nacionalinės agentūros, kaip motyvuoti mokinius ir mokytojus dalyvauti programoje, kaip įsivertinti Akreditacijos plano įgyvendinimo poveikį organizacijoje ir kt. Vėliau diskusijos vyko pasiskirsčius pagal atstovaujamą švietimo sektorių. Suaugusiųjų mokymosi grupėje buvome 6 dalyviai (po vieną iš Lietuvos ir, Estijos, po du iš Islandijos ir Suomijos). Kartu su kolegomis iš kitų suaugusiųjų organizacijų taip pat diskutavome, kaip sekasi įgyvendinti ir laikytis „Erasmus+“ kokybės standartų.

Kaip ir tikėjau, TBV veikloje pavyko sužinoti, su kokiais organizavimo, komandų telkimo, mokymų pasirinkimo ir kitais iššūkiais susiduria įvairios organizacijos, kaip sprendžia kylančias problemas, kuo gali pasidalinti, pasidžiaugti, kokių patarimų turi. Diskusijose pasidalinau ir savo per kelis veiklos metus įgyta patirtimi. Taip pat jaučiuosi pagilinsi savo profesines žinias, tarpkultūrines kompetencijas, užmezgiau naujų kontaktų, susipažinau su kolegų veikla.

*Reikjaviko renginio dalyviai.
Autorės asmeninio archyvo
nuotrauka.*

Pasidalinimas patirtimi tarp būrio bendraminčių iš įvairių Europos šalių padeda plėsti tiek asmeninį, tiek organizacijos akiratį. Tokiu būdu randami nauji partneriai

projektams įgyvendinti, atrandami dar naujesni metodai veiklai organizuoti ir aplanko nepakeičiamas jausmas, kurio ir siekiama įgyvendinant „Erasmus+“ programą – organizacijos ir žmonės tampa bičiuliais, bendros ateities kūrėjais, kuriems nekils minčių jos sugriauti.

LSŠA „Erasmus+“ akreditacijos patirtis

Būdama akredituota Konsorciumo mobilumų organizacija LSŠA telkia juridinius narius pasidaudoti „Erasmus+“ teikiamomis galimybėmis ir jungtis į mokymosi per judumą veiklas. Turėdama nuolatinę galimybę gauti finansavimą, LSŠA gali sutelkti dėmesį į pačios organizacijos bei jos narių ilgalaikius tikslus ir naudoti tarptautinio mobilumo veiklą, tobulindama organizacijos ir Konsorciumo narių andragoginio ir vadybinio personalo mokymosi ir mokymo kokybę.

2021 - 2024 m. (imtinai iki rugsėjo mėn.) LSŠA sudarė du Konsorciumus, į kuriuos įsitraukė 11 LSŠA juridinių narių. Per šį laikotarpį buvo suorganizuotos 62 mobilumo veiklos: Konsorciumo narių atstovai dalyvavo penkiuose mokymosi kursuose, važiavo į du darbo stebėjimo vizitus, LSŠA lankėsi ir mokymus vedė trys kvietiniai ekspertai.

Išvykdamas į veiklą kiekvienas kolega, be privalomos ataskaitos Europos Komisijos projektų valdymo platformoje, išipareigoja dalintis savo patirtimi su kitais Lietuvos andragogais. Taip turtinamas *Andragoginės metodikos LAGAMINAS*.

Įrankius, parsivežtus iš mokymų ir darbo stebėjimų vizitų, galima rasti:

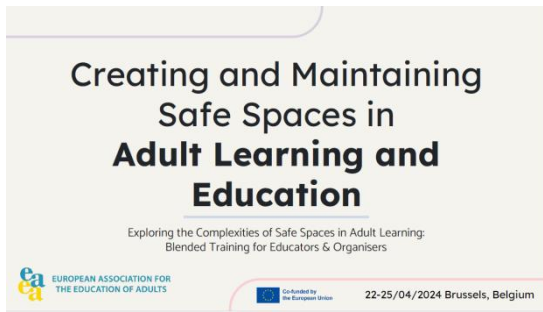
- „[Savišvieta 2023](#)“
- „[Savišvieta 2022/2](#)“
- Metodinė priemonė [Kolegos pagalba kolegai - konsultuojamasis ugdymas, 2023](#)

„Savišvietos“ leidinyje metodinį lagaminą LSŠA mobilumų konsorciumo nariai papildė įrankiais iš mokymų Briuselyje „Saugios mokymosi erdvės suaugusiesiems“ (*projektas Nr. 2022-1-LT01-KA121-ADU-000056873* ir Liepojoje „Įgūdžių kaleidoskopas“ (*projektas Nr. 2024-1-LT01-KA121-ADU-000222474*).

2.2 Saugių mokymosi erdvių suaugusiesiems kūrimas ir palaikymas

Mobilumo mokymai „Saugios erdvės kūrimas ir palaikymas suaugusiųjų mokyme ir švietime“ (*Creating and Maintaining Safe Spaces in Adult Learning and Education*, 2024 m. balandžio 22-25 d.) vyko įgyvendinant „Erasmus+“ mobilumo projektą 2022-1-LT01-KA121-ADU-000056873. Europos Suaugusiųjų Švietimo Asociacijos (EAEA <https://eaea.org/>) Briuselyje organizuoti mokymai kolegėms Daivai Malinauskienei, Vilmai Tubutienei bei Gražinai Kazarian padėjo atsakyti į klausimus:

- *Kodėl suaugusiųjų mokytojai turi rūpėti aplinka, kurioje jis organizuoja mokymus?*
- *Kaip jis gali sukurti saugią aplinką besimokantiejiems?*
- *Kokie yra pagrindiniai saugios aplinkos bruožai?*
- *Dekolonijinis požiūris į suaugusiųjų švietimą- kas tai ir kaip tai susiję su saugios aplinkos kūrimu? ir t.t.*

Projektą Nr. 2022-1-LT01-KA121-ADU-000056873 (2022 - 2024 m.) įgyvendino Lietuvos suaugusiųjų švietimo asociacijos koordinuojamas konsorciumas, kurį sudaro LSŠA juridiniai nariai: Marijampolės trečiojo amžiaus universitetas, Marijampolės Meilės Lukšienės švietimo centras, Šakių trečiojo amžiaus universitetas ir Valstybės ir savivaldybių mokymo centras „Dainava“ (Druskininkai).

2.2.1 Saugios mokymosi erdvės suaugusiesiems: nuo koncepto iki realizacijos

...

DAIVA MALINAUSKIENĖ,
SOROS INTERNATIONAL HOUSE DIREKTORĖ,
LSŠA VALDYBOS NARĖ

Kiekvienas suaugusiųjų švietėjas siekia kuo geresnių rezultatų savo darbe, tad siekdami užtikrinti kokybišką mokymo ir mokymosi balansą turime įvertinti daugybę sėkmingo ir efektyvaus mokymo(si) sudedamųjų dalių. Viena iš tokių sudedamųjų – saugi mokymosi erdvė. Juk ne kiekvienas ir ne visada susimąstome, kokią įtaką siekiamiems rezultatams gali turėti aplinka, kurioje vyksta mokymai.

Kodėl andragogui / suaugusiųjų mokytojai turi rūpėti aplinka, kurioje jis dirba?

Suaugusiųjų mokytojai saugi mokymosi aplinka yra itin svarbi dėl keleto esminių priežasčių. Sukurdamas ir palaikydamas tokią aplinką, mokytojas siekia šių tikslų:

1. **Mokinių pasitikėjimas:** Saugi mokymosi aplinka padeda suaugusiems mokiniams pasitikėti mokytoju ir vienas kitu. Pasitikėjimas yra būtinas efektyviam mokymosi procesui, nes jis skatina atvirumą ir bendravimą.
2. **Aktyvus dalyvavimas:** Kai mokiniai jaučiasi saugūs, jie yra labiau linkę aktyviai dalyvauti mokymo procese, išreikšti savo nuomonę, užduoti klausimus ir dalyvauti diskusijose. Tai skatina aktyvų mokymąsi ir geresnį medžiagos supratimą.
3. **Klaidos kaip mokymosi dalis:** Saugi aplinka leidžia mokiniams nebijoti klysti, o klaidas vertinti kaip natūralią mokymosi proceso dalį. Tai skatina mokinių kūrybiškumą ir norą eksperimentuoti, nebijant neigiamų pasekmių.
4. **Įvairovė:** Suaugusiųjų mokyme dažnai susiduria įvairaus amžiaus, patirties, kultūrų ir socialinių grupių žmonės. Saugi aplinka užtikrina, kad kiekvienas mokinyas jaustųsi gerbiamas ir vertinamas, nepriklausomai nuo jų tapatybės ar kilmės.
5. **Emocinė gerovė:** Mokytojas siekia užtikrinti mokinių emocinę gerovę, nes emocinis saugumas yra pagrindas efektyviam mokymuisi. Mokiniams reikia

jaustis komfortiškai ir palaikomai, kad jie galėtų visapusiškai įsitraukti į mokymosi procesą.

6. **Bendradarbiavimas ir bendruomeniškumas:** Saugi mokymosi aplinka skatina bendradarbiavimą ir bendruomeniškumo jausmą tarp mokinių. Mokytojas siekia sukurti atmosferą, kurioje mokiniai dirba kartu, dalijasi žiniomis ir padeda vieni kitiems.
7. **Motyvacija ir įsitraukimas:** Mokytojas nori motyvuoti mokinius ir padidinti jų įsitraukimą į mokymosi procesą. Saugi aplinka padeda mokiniams jaustis labiau įsitraukusiems ir suinteresuotiems mokymosi veiklomis.
8. **Asmeninis ir profesinis augimas:** Saugi aplinka leidžia mokiniams labiau susikonscentruoti į savo asmeninį ir profesinį augimą. Mokytojas siekia sudaryti sąlygas, kuriose mokiniai gali tobulinti savo įgūdžius ir siekti savo tikslų be baimės būti kritikuojami ar atstumti.

Kokias mokymosi erdves galime vadinti saugiomis ir kokie pagrindiniai saugių erdvių bruožai?

Saugios erdvės suaugusiųjų mokymuisi yra aplinkos, kuriose suaugusieji gali mokytis be baimės, diskriminacijos ar streso. Šios erdvės skatina atvirumą, pagarbą ir bendradarbiavimą, leidžia suaugusiems pasitikėti savimi ir kitais, aktyviai dalyvauti mokymosi procese bei laisvai reikšti savo nuomonę ir pristatyti idėjas. Saugios mokymosi erdvės taip pat prisideda prie geresnių mokymosi rezultatų ir asmeninio tobulėjimo.

Pagrindiniai saugios mokymosi aplinkos bruožai:

1. **Fizinė aplinka:** Patogios ir tinkamai įrengtos mokymosi vietos. Pakankamai erdvės judėjimui ir grupiniam darbui. Tinkamas apšvietimas, ventiliacija ir temperatūra.
2. **Psichologinis saugumas:** Atvira ir draugiška atmosfera. Mokytojai ir dalyviai, kurie palaiko vieni kitus. Skatinimas laisvai reikšti mintis be baimės būti kritikuojamiems. Konstruktyvus ir paskatinantis grįžtamasis ryšys.
3. **Socialinis saugumas:** Įvairovės ir įtraukimo skatinimas. Lygių galimybių suteikimas visiems dalyviams. Kovojimas su diskriminacija ir stereotipais.

4. **Mokymo metodai:** Interaktyvūs ir įtraukiantys mokymo metodai. Dalyvių aktyvus įtraukimas į mokymosi procesą. Grupinis darbas bei individualizuotas dėmesys ir palaikymas kiekvienam besimokančiajam.
5. **Emocinė parama:** Emocinės paramos teikimas dalyviams. Konfliktų valdymas ir sprendimas. Tarpusavio pagarbos ir empatijos skatinimas.
6. **Technologijų naudojimas:** prieinamumas visiems dalyviams, tinkamų dalyvių duomenų ir privatumo apsaugos priemonių įdiegimas, mokymų kaip efektyviai naudotis technologijomis organizavimas.
7. **Grižtamasis ryšys:** nuoseklus mokymosi aplinkos ir dalyvių nuotaikų analizavimas ir vertinimas, aplinkos tobulinimas remiantis dalyvių atsiliepimais ir naujausiomis gerosiomis praktikomis.

Saugios mokymosi aplinkos kūrimas yra nuolatinis procesas, reikalaujantis atidaus dėmesio dalyvių poreikiams ir aplinkos sąlygoms. Sukūrus tokias aplinkas, suaugusieji gali efektyviau mokytis, dalintis savo patirtimi ir žiniomis, geriau spręsti problemas, bendradarbiauti ir įgyvendinti savo asmeninius bei profesinius tikslus.

Su kokiomis teorijomis naudinga susipažinti , prieš imantis veiksmų? Į kokius svarbius aspektus rekomenduotume atkreipti dėmesį?

Mokymų metu pasigilinome į pagrindines teorijas ,kurios įtakoja saugių mokymosi erdvių kūrimą, bei panagrinėjome saugios aplinkos įvertinimo ir kūrimo sąvokas, kurių suvokimas tikrai pasitarnauja efektyvių darbo rezultatų paieškai.

Noriu pristatyti keletą įsimintiniausių ir aktualiausių mokymų aspektų, švietėjų, mokslininkų bei jų leidinių, kuriuos rekomenduoju tiems, kurie nori giliau ir plačiau paanalizuoti veiksnius, susijusius su saugios aplinkos kūrimu, suaugusiųjų mokytojo ir besimokančiojo vaidmeniu šiame procese bei žmogaus galia keisti neveiksmingas ir pasenusias visuomenės normas.

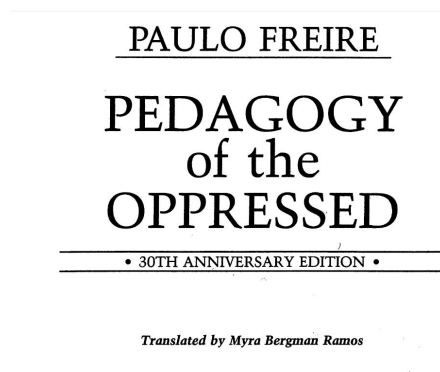
Galios (valdžios) dinamikos* (angl. power dynamics) teorija

Galios dinamika suaugusiųjų švietime apima įvairius veiksnius, kurie lemia, kas turi didesnę įtaką ir kontrolę mokymo(si) procese. Šios dinamikos gali būti susijusios su mokytojų ir mokinių santykiais, institucijų struktūromis bei socialiniais ir kultūriniais kontekstais. Mokytojai dažnai turi daugiau galios dėl savo žinių,

autoriteto ir kontrolės vertinimo procesuose, o mokiniai gali patirti ribotas galimybes išreikšti savo poreikius ir nuomones. Siekiant subalansuoti galios dinamiką, svarbu skatinti dialogą, lygiateisį dalyvavimą ir kurti aplinką, kurioje visi mokiniai jaučiasi įtraukti ir vertinami.

1. Engimas/priespauda (angl. oppression)

Suaugusiųjų švietėjai turėtų gerai žinoti tiek akivaizdaus, tiek nematomo engimo/prievartos formas. Engimas, toks kaip diskriminacija dėl rasės, lyties ar socialinio ir ekonominio statuso, dažnai yra labiau akivaizdus, tačiau taip pat svarbu atpažinti subtilesnę, nematomą formą, pasireiškiančią per sisteminių šališkumą, užslėptą agresiją ir jėgos panaudojimą. Suprasdamas šiuos veiksnius, mokytojas gali sukurti erdves, kuriose visi individai jaučiasi vertinami ir gerbiami, skatinamas saugumo bei priklausymo tam tikrai žmonių grupei jausmas.

Paolo Freire, Engiamųjų pedagogika (kritinė pedagogika). Engiamųjų pedagogika yra švietimo teorija, kuri pabrėžia kritinį mąstymą ir sąmoningumą kaip priemones kovoti su priespauda ir neteisingumu. Ji skatina mokytojus ir mokinius kaip lygiaverčius partnerius bendradarbiauti

mokymosi procese, siekiant atskleisti ir spręsti socialines, ekonomines ir politines problemas. Ši pedagogika siekia įgalinti engiamuosius suprasti ir pakeisti savo gyvenimo sąlygas, skatindama juos aktyviai dalyvauti kuriant teisingesnę visuomenę.

P. Freire teigė, kad tradicinėje švietimo sistemoje dažnai pasireiškia vadinamasis „bankinis“ ugdymo modelis, kuriame mokiniai yra traktuojami kaip tušti indai, į kuriuos mokytojai „sudedą“ žinias. Šioje sistemoje mokiniai tampa pasyviais objektais, o ne aktyviais subjektais, dalyvaujančiais mokymosi procese. Freire šią situaciją apibūdino kaip dehumanizuojančią, kurioje žmonės prilyginami daiktams – jie praranda savo gebėjimą kritiškai mąstyti, kurti ir keisti savo aplinką.

Šaltinis: <https://envs.ucsc.edu/internships/internship-readings/freire-pedagogy-of-the-oppressed.pdf>

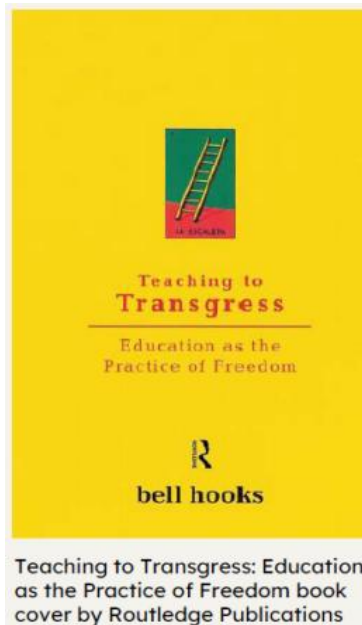
2. Privilegija

Privilegija švietime reiškia, kad tam tikri asmenys turi pranašumą dėl savo socialinio, ekonominio ar kultūrinio statuso, kuris leidžia jiems lengviau prieiti prie mokymosi galimybių ir resursų. Privilegija gali sukurti nelygybę, kurią reikia atpažinti ir mažinti, siekiant užtikrinti, kad visi besimokantieji jaustųsi saugiai ir įtraukti. Saugi mokymosi aplinka gali būti kuriama skatinant lygiateisiškumą, atvirą dialogą ir kultūrinę įvairovę gerbiančią atmosferą

Šaltinis: <https://time.com/6074507/emma-dabiri-what-white-people-can-do-next/>

3. Ribų peržengimas (angl. transgress)

Ribų peržengimas švietime reiškia mokymosi procesą, kuris skatina kritinį mąstymą ir išsilaisvinimą iš tradicinių normų ir apribojimų. Tai apima drąsą abejoti nusistovėjusiomis taisyklėmis, skatinti inovatyvų mąstymą ir veiklą, kuri padeda spręsti socialines neteisybes ir siekti teisingesnės visuomenės. Šis požiūris padeda ugdyti individų gebėjimus kritiškai vertinti savo aplinką ir aktyviai dalyvauti socialiniuose pokyčiuose. Iš esmės ribų peržengimas skatina kurti mokymosi aplinką, kurioje mokiniai jaučiasi laisvi mesti iššūkį autoritetui, išreikšti savo tapatybę ir dalyvauti kritiniame dialoge.

Šaltinis: <https://academictrap.files.wordpress.com/2015/03/bell-hooks-teaching-to-transgress.pdf>

„Teaching to Transgress“ yra G.J. Watkins (žinoma slapyvardžiu bell hooks), knyga, kurioje autorė aptaria švietimo svarbą kaip išsilaisvinimo ir socialinio teisingumo priemonę. Ji skatina pedagogus kurti mokymo aplinką, kurioje studentai jaustųsi laisvi išreikšti savo nuomonę ir būtų įgalinti kritiškai mąstyti. Knygoje akcentuojama dialogo reikšmė tarp mokytojų ir mokinių, siekiant bendro augimo ir supratimo. Knygoje taip pat nagrinėjama, kaip rasė, klasė ir lytis įtakoja švietimo

procesą. Knyga yra reikšminga švietimo filosofijoje dėl savo emancipacinio požiūrio į mokymąsi ir mokymą.

4. Intersekcionalumas (angl. intersectionality)

Tai socialinė teorija, kuri analizuoja, kaip skirtingos socialinės kategorijos ir identitetai – tokie kaip rasė, lytis, seksualinė orientacija, klasė, amžius, religija ir kiti – tarpusavyje sąveikauja ir sukuria sudėtingas diskriminacijos arba privilegijos patirtis. Teorija pabrėžia, kad žmonės gali patirti diskriminaciją ar privilegijas ne vien tik dėl vieno savo identiteto aspekto, bet dėl jų visumos.

Pavyzdžiui, juodaodė moteris gali patirti tiek rasinę, tiek lytinę diskriminaciją, ir jos patirtis bus skirtinga nei tik juodaodžio vyro ar baltos moters. Intersekcionalumas padeda suvokti, kad socialinė neteisybė nėra vienalytė ir reikalauja daugiamačio požiūrio analizuojant ir sprendžiant socialines problemas. Šis požiūris yra svarbus siekiant užtikrinti, kad visi asmenys būtų lygiateisiškai atstovaujami ir kad visos jų tapatybės dimensijos būtų pripažintos ir vertinamos.

Integravus intersekcionalumo principus į suaugusiųjų švietimą, galima suformuoti aplinką, kurioje visi jaustųsi pripažinti ir palaikomi, o tai skatina gilesnį supratimą apie įvairias socialines ir kultūrines perspektyvas.

Dekolonijinio (angl. decolonial) požiūrio teorija**

Šiek tiek plačiau norėčiau pristatyti dekolonijinio požiūrio teoriją, kuri iš vienos ar kitos pusės paliečia visų šalių švietimo sistemas. Juk vieni savo laiku buvo kolonizatoriais, o kiti atstovauja tautas, patyrusias kolonizaciją.

Dekolonijinio požiūrio teorija švietime siekia išlaisvinti mokymosi ir mokymo procesus nuo kolonijinio paveldo ir poveikio.

Dekolonijinis požiūris į suaugusiųjų mokymą ir mokymąsi yra metodas, kuris siekia išlaisvinti švietimą nuo kolonijinio mąstymo ir struktūrų, kurios ilgą laiką formavo daugelio švietimo sistemų pagrindus. Tai apima įvairių kultūrų, istorijų ir žinių pripažinimą bei integravimą į mokymosi procesą. Šis požiūris ypač svarbus dabartiniais laikais dėl kelių priežasčių.

- **Įvairovės ir įtraukimo skatinimas.**
 - Dekolonijinis požiūris padeda užtikrinti, kad įvairios kultūros, istorijos ir perspektyvos būtų pripažintos ir gerbiamos.
 - Tai tobulina mokymosi aplinką, kurioje visi jaučiasi įtraukti ir vertinami, nepriklausomai nuo jų kilmės.
- **Teisingumo ir lygybės stiprinimas.**
 - Šis požiūris padeda spręsti istorines neteisybes, kurias sukūrė kolonijinės struktūros.
 - Skatina lygybę švietime, suteikdamas balsą tiems, kurie anksčiau buvo marginalizuoti ar ignoruojami.
- **Kritinio mąstymo ugdymas.**
 - Dekolonijinis švietimas skatina mokinius kritiškai vertinti tradicinius mokymo metodus ir turinį.
 - Tai padeda suaugusiesiems suvokti ir permąstyti dominuojančias sampratas bei struktūras, kurios formuoja jų pasaulio suvokimą.
- **Kultūrinės tapatybės stiprinimas.**
 - Pripažįstant ir integruojant vietinį ir tradicinį kontekstą, suaugusieji gali geriau suprasti ir vertinti savo kultūrinę tapatybę.
 - Tai ypač svarbu tiems, kurie gali jausti kultūrinį atsiribojimą arba ieško savo šaknų ir prasmės.
- **Tvarus vystymasis.**
 - Dekolonijinis švietimas gali prisidėti prie tvaraus vystymosi, nes jis skatina vietinių ir tradicinių žinių bei praktikų, kurios yra sukurtos ir perduodamos per kartas konkrečioje kultūrinėje ir geografinėje bendruomenėje, panaudojimą, sprendžiant aplinkos ir socialines problemas.
 - Tai leidžia integruoti vietinius sprendimus ir inovacijas, kurios dažnai yra labiau pritaikytos konkrečioms bendruomenėms.
- **Globalizacija ir tarpkultūrinis supratimas.**
 - Globalizacijos kontekste, dekolonijinis švietimas padeda plėtoti tarpkultūrinį supratimą ir bendradarbiavimą.
 - Tai skatina pasaulinį solidarumą ir sąmoningumą apie įvairių kultūrų tarpusavio sąsajas ir įtaką.

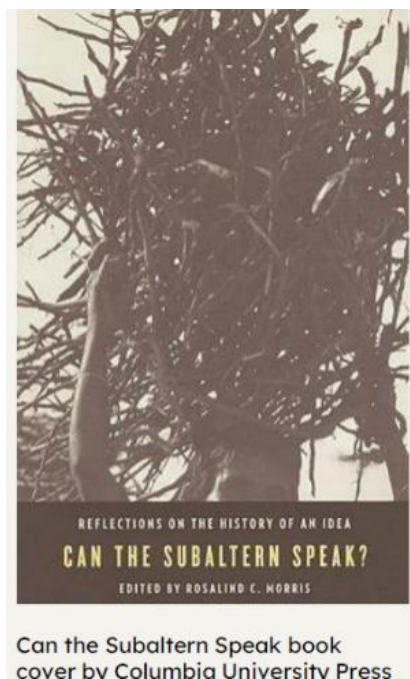
Kaip įgyvendinti dekolonijinio požiūrio principus :

- **Turinio pertvarkymas.**
 - Įtraukti į mokymo programas vietinio konteksto istorijas ir tradicijas.
 - Peržiūrėti ir atnaujinti mokymo medžiagą, kad ji atspindėtų įvairovę ir dekolonizuotą perspektyvą.
- **Mokymo metodų keitimas.**
 - Naudoti mokymo metodus, kurie skatina kritinį mąstymą, dialogą ir bendradarbiavimą.
 - Sukurti mokymosi aplinkas, kurios yra jautrios kultūriniais skirtumams ir skatina įtrauktį.
- **Mokytojų mokymas.**
 - Organizuoti mokytojams mokymus apie dekolonijinį požiūrį ir metodus.
 - Skatinti mokytojus reflektuoti į savo mokymo praktiką ir stengtis suprasti bei pritaikyti įvairias kultūrines perspektyvas.
- **Bendruomenės įtraukimas.**
 - Įtraukti vietines bendruomenes ir jų narius į mokymo programų kūrimą ir įgyvendinimą.
 - Skatinti bendruomenių dalyvavimą ir bendradarbiavimą švietimo procesuose.

Dekolonijinis požiūris į suaugusiųjų mokymą ir mokymąsi yra esminis siekiant teisingesnio, lygiaverčio ir įtraukiančio švietimo. Jis prisideda prie socialinio teisingumo, kultūrinio pripažinimo ir tvaraus vystymosi, todėl yra ypač svarbus šiuolaikiniame pasaulyje.

1. Subalternas/ žemesnės padėties žmogus/žemesnės padėties socialinė grupė (angl. subaltern)

Sąvoka „subalternas“/ žemesnės padėties žmogus reiškia marginalines ir marginalizuotas visuomenės grupes, kurias engia dominuojančios valdžios struktūros. Šios grupės paprastai neturi prieigos prie saviraiškos platformų ir dažnai neįtraukiami į pagrindinį diskursą.

Gayatri Chakravorty Spivak - žinoma už savo veiklą, kuriant postkolonijinę teoriją, ypač dėl savo esė „Ar gali žemesnės padėties žmogus (subalternas) kalbėti?“ (1988). Šiame darbe autorė nagrinėja, kaip Vakarų visuomenės reprezentuoja ir interpretuoja kolonizuotas kultūras. G.Spivak argumentuoja, kad marginalizuotoms ir kolonizuotoms žmonių grupėms dažnai nėra suteikiama galimybė kalbėti ir būti išgirstiems savo pačių aplinkoje. Ji kritikuoja Vakarų intelektualus už tai, kad jie kalba už žemesnės socialinės padėties žmones, taip dar labiau juos marginalizuodami.

Ypač daug dėmesio G. Spivak skiria kolonizuotų moterų situacijai, teigdama, kad jų balsai ypač stipriai nutildomi ir marginalizuojami tiek kolonijiniuose, tiek postkolonijiniuose kontekstuose. Ji pabrėžia, kad moterys dvigubai diskriminuojamos – tiek dėl savo lyties, tiek dėl savo kolonijinio statuso. G.Spivak kritikuoja Vakarų feministines teorijas už tai, kad jos dažnai nepastebi šių moterų sudėtingų ir specifinių patirčių bei struktūrų, kurios jas nutildo. *Šaltinis:*

<http://users.uoa.gr/~cdokou/TheoryCriticismTexts/Spivak-Subaltern.pdf>

2. Hegemoninis klausymas/suvokimas* (ang. hegemonic listening)**

Hegemoninis suvokimas – tai būdas, kuriuo dominuojančios grupės, ypač Vakarų kultūros ir akademinės bendruomenės, interpretuoja ir priima kitų kultūrų balsus/nuomonę bei žinias per savo pačių prizmę. Šis procesas dažnai reiškia, kad marginalizuotų grupių balsai iškraipomi, nutildomi ar pritaikomi taip, kad atitiktų dominuojančios grupės interesus ir pasaulėžiūrą. Taip eliminuojamas autentiškas žemesnių socialinių grupių patirčių ir perspektyvų atspindėjimas.

Hegemoninis suvokimas suaugusiųjų mokyje reiškia, kad dominuojančios visuomenės grupės vertybės, normos ir idėjos dažnai formuoja mokymo turinį ir metodikas. Tai gali lemti tam tikrų perspektyvų ir balsų marginalizavimą ar

ignoravimą. Siekiant įveikti šią įtaką, suaugusiųjų mokyme svarbu įtraukti įvairias perspektyvas ir skatinti kritinį mąstymą, kad mokymosi procesas būtų įtraukesnis ir teisingesnis visiems dalyviams.

3. Marginalizuotų grupių/ atskirtųjų kontrapublikos** (angl. subaltern contrapublics)**

Šaltinis: Nancy Fraser Rethinking the Public Sphere: A Contribution to the Critique of Actually Existing Democracy https://carbonfarm.us/emap/fraser_public.pdf

Marginalizuotų grupių kontrapublikos - alternatyvios viešosios erdvės, kuriose marginalizuotos ir žemesnės socialinės padėties žmonių grupės (kontributuojančios) gali kurti, diskutuoti ir skleisti savo diskursus bei idėjas, kurios dažnai yra ignoruojamos ar slopinamos dominuojančioje visuomenėje. Šios kontrapublikos suteikia erdvę saviraiškai, identiteto stiprinimui ir politiniams veiksams. Kontrapublikos sukuria saugias ir įtraukias erdves suaugusiųjų švietimui, stiprinamos tapatybę ir saviraišką. Jos taiko kritinės pedagogikos principus, skatina socialinį sąmoningumą, lygybę ir įtrauktį, motyvuoja per pavyzdžius ir istorijas bei kuria bendruomeniškumo jausmą. Taip pat šios erdvės skatina naujas, lanksčias mokymosi formas, kurios geriau atitinka dalyvių poreikius.

Išsamiai apie pristatytas teorijas ir praktinį pritaikymą bei adaptavimą suaugusiųjų švietime galima rasti žemiau išvardintose nuorodose.

Saugios erdvės:

- SAFE Project: Creating and Maintaining Safe Spaces in Adult Education Publications <https://www.safespacesale.eu/>
- Waugh, C. (2019). In Defence of Safe Spaces: Subaltern Counterpublics and Vulnerable Politics in the Neoliberal University. In: Breeze, M., Taylor, Y., Costa, C. (eds) Time and Space in the Neoliberal University. Palgrave Macmillan, Cham. https://doi.org/10.1007/978-3-030-15246-8_7
- Jaffe-Walter, R., & Miranda, C. P. (2020). Segregation or Sanctuary? Examining the Educational Possibilities of Counterpublics for Immigrant English Learners. Leadership and Policy in Schools, 19(1), 104–122.
- https://drive.google.com/file/d/1UqEmV2TB2rB9DT6goxgW0L7Hii_ap8Me/view?usp=drive_link
- Ureta García, M. (2024) "Participatory embeddedness and democratic deepening: Feminist Subaltern Counterpublics ", Oñati Socio-Legal Series. doi: 10.35295/osls.iisl.1887 <https://opo.iisj.net/index.php/osls/article/view/1887>
- Gayle, Barbara Mae Dr.; Cortez, Derek; and Preiss, Raymond W. (2013) "Safe Spaces, Difficult Dialogues, and Critical Thinking," International Journal for the Scholarship of

Teaching and Learning: Vol. 7: No. 2, Article 5. Available at: <https://doi.org/10.20429/ijstl.2013.070205>

- Flensner, K. K., & Von der Lippe, M. (2019). Being safe from what and safe for whom? A critical discussion of the conceptual metaphor of 'safe space.' Intercultural Education, 30(3), 275–288. <https://doi.org/10.1080/14675986.2019.1540102>
- On Inequality Angela Davis and Judith Butler in Conversation <https://www.youtube.com/watch?v=-MzmifPGk94&t=6s>
- Safe Space: Towards a Reconceptualization: <https://sci-hub.se/10.1111/anti.12089> Safe space – 20th century feminist movements, LGBT movements, today: e.g. black feminism <https://core.ac.uk/download/pdf/228586335.pdf> Shop talk: talking shop about creating safe spaces in the HBCU classroom https://www.aft.org/sites/default/files/ae-winter2016lgbtq_package.pdf
- My Classroom is Not a Safe Space <https://humanparts.medium.com/my-classroom-is-not-a-safe-space-406927bfeab6>

Galios dinamika ir dekolonijinio mokymo praktikos suaugusiųjų švietime

- [Gayatri Spivak, “Can the Subaltern Speak?”](http://users.uoa.gr/~cdokou/TheoryCriticismTexts/Spivak-Subaltern.pdf) Bell Hooks Teaching to Transgress (pg. 18): <https://academictrap.files.wordpress.com/2015/03/bell-hooks-teaching-to-transgress.pdf>
- Paulo Freire: The Pedagogy of the Oppressed <https://envs.ucsc.edu/internships/internship-readings/freire-pedagogy-of-the-oppressed.pdf>
- Nancy Fraser, “Rethinking the Public Sphere: A Contribution to the Critique of Actually Existing Democracy”, https://drive.google.com/file/d/1mmi5G1UjuBOP2j6h18kcOsiNLFVmtEYQ/view?usp=drive_link
- Decolonial design practices: Creating safe spaces for plural voices on contested pasts, presents, and futures. Author links open overlay panel Asnath Paula Kambunga, Rachel Charlotte Smith, Heike Winschiers-Theophilus, Ton Otto <https://doi.org/10.1016/j.destud.2023.101170>

Viešosios erdvės

- PUBLIC SPACE / Interview with Judith Butler (OV En): <https://vimeo.com/724788917>
- Beatriz V Toscano, FORTRESS CITY: Defensive Architecture and the Epistemologies of Public Space https://www.academia.edu/101174839/FORTRESS_CITY_Defensive_Architecture_and_the_Epistemologies_of_Public_Space
- Co-creation of public spaces: Module 4 of EAEA podcast Beyond Learning <https://learning.eaea.org/course/view.php?id=113>

Pastabos

*Terminas „galios dinamika“ nėra plačiai paplitęs lietuvių kalboje, jis gali būti naudojamas ir suprantamas švietimo kontekste, ypač akademinuose ir tyrimų šaltiniuose.

**Lietuvių kalboje terminas „dekolonijinio požiūrio teorija“ nėra plačiai vartojamas, tačiau jis gali būti sutinkamas akademinuose ir edukologiniuose kontekstuose, ypač diskutuojant apie švietimo sistemas, kultūrą ir istoriją postkolonijiniame kontekste.

***Sąvoka „hegemoninis suvokimas“ nėra labai dažnai vartojama kasdieninėje lietuvių kalboje. Ji dažniau naudojama akademinėje ir intelektualinėje diskusijoje, ypač kalbant apie politologiją, sociologiją ir kultūros studijas. Ši sąvoka dažniausiai siejama su dominuojančių idėjų ir vertybių įtaka visuomenės sąmonei ir elgsenai, atspindint Antonio Gramsci hegemonijos teoriją.

****Lietuvių kalboje terminas „marginalizuotų grupių kontrapublikos“ nėra labai plačiai vartojamas, tačiau jis gali būti tinkamas akademiniam ir sociologiniam kontekste, apibūdinant specifinius socialinius reiškinius.

Nuotraukoje: kursų dalyvės iš Lietuvos (iš kairės): Daiva Malinauskienė, Gražina Kazarian, Vilma Tubutienė. Asmeninio D.Malinauskienės archyvo nuotrauka.

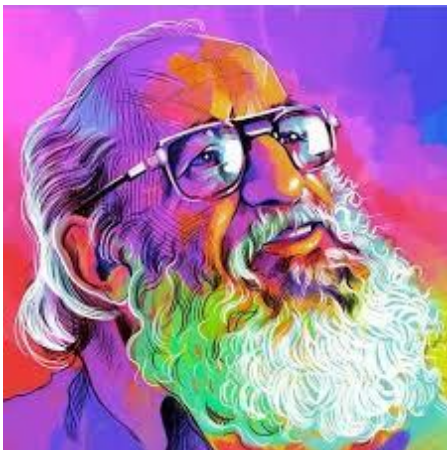
2.2.2 Viešosios pedagogikos vaidmuo kuriant besimokančių miestų kultūrą: Paulo Freire idėjų pritaikymas

...

VILMA TUBUTIENĖ,
ŠIAULIŲ ŠVIETIMO KOMPETENCIJŲ CENTRO DIREKTORĖ,
LSŠA VALDYBOS NARĖ

Mokymosi patirtis

Seminaro „Saugios erdvės kūrimas ir palaikymas suaugusiųjų mokyme ir švietime“ pagrindinė idėja glaudžiai susijusi su Paulo Freire (1921-1997) švietimo filosofija. Freire pabrėžė, kad švietimas turi būti erdvė, kurioje mokiniai gali laisvai išreikšti savo mintis, kritiškai mąstyti ir bendradarbiauti kuriant žinias. Saugios erdvės, apie kurias buvo kalbama seminare, iš esmės atitinka Freire apibrėžtą *dialogo erdvę*, kurioje mokytojai ir mokiniai yra lygiaverčiai partneriai, bendrai dalyvaujantys mokymosi procese.

Seminare išsamiai buvo pristatytas saugios suaugusiųjų mokymosi erdvės kūrimo konceptas paremtas P. Freire¹ švietimo filosofija. P. Freire akcentavo, kad tik tokiose saugiose ir palaikančiose erdvėse gali būti skatinamas kritinis sąmoningumas (critical consciousness) – gebėjimas suvokti savo socialinę, politinę ir

ekonominę padėtį, suprasti, kad švietimas turėtų padėti žmonėms ne tik mokytis, bet ir išlaisvinti save iš priespaudos, skatinti socialinį teisingumą ir stiprinti demokratinius procesus. Šiame seminare buvo nagrinėjama, kaip praktikoje įgyvendinti Freire idėjas, užtikrinant, kad suaugusiųjų švietimo erdvės būtų įtraukios ir palaikančios visiems besimokantiejiems. Tai reiškia ne tik fizinio saugumo užtikrinimą, bet ir emocinį bei psichologinį saugumą, kur kiekvienas gali laisvai

¹ Portreto šaltinis <https://polos.direito.ufmg.br/tag/paulo-freire/>

išreikšti savo patirtis, dalyvauti dialoge ir augti kaip asmenybė. Seminaro ideologija rėmėsi Freire idėja, kad švietimo modelio įgyvendinimas saugiose erdvėse prisideda prie besimokančiųjų įgalinimo, skatina juos imtis aktyvaus vaidmens savo gyvenime ir visuomenėje. Todėl seminaro tikslas buvo realizuotas pristatant viešosios pedagogikos (*Public pedagogy*) sampratą ir praktiškai atskleidžiant šio koncepto pritaikymo galimybes kasdienėje neformaliojo suaugusiųjų švietimo praktikoje.

Viešoji pedagogika apima plačią švietimo ir mokymosi sritį, kuri vyksta už tradicinių švietimo institucijų, tokių kaip mokyklos ar universitetai, ribų. Viešoji pedagogika tyrinėja, kaip švietimas ir mokymasis vyksta per įvairias socialines, kultūrines ir politines veiklas, erdves ir institucijas. Seminare buvo daug dėmesio skiriama išsiaiškinti, kokiais būdais viešoji pedagogika gali pasireikšti, pavyzdžiui, per masinę kultūrą, socialinius judėjimus, medijas, viešąsias erdves ar netgi meną. Buvo pristatoma, kaip šios veiklos formuoja visuomenės suvokimą, vertybes ir elgesį, ir kaip jos gali būti naudojamos ugdyti kritinį sąmoningumą, skatinti socialinį teisingumą ir demokratinį dalyvavimą.

Pagrindinė Freire koncepto mintis - mokymasis nėra ribojamas klasėje, bet yra nuolat vykstantis procesas, kuris gali vykti bet kurioje visuomenės vietoje ar aplinkoje. Viešoji pedagogika leidžia suprasti, kaip įvairios *neformalių švietimo formų* patirtys gali įtakoti žmonių mąstymą ir veiksmus, ir kaip jos gali būti naudojamos socialiniams pokyčiams skatinti.

Viešosios pedagogikos (Public pedagogy) samprata akademiniam diskurse apima platų švietimo ir mokymosi procesų spektrą, kuris vyksta už tradicinių formalių švietimo institucijų, tokių kaip mokyklos ar universitetai, ribų. Šis terminas, plačiai tyrinėjamas švietimo teorijos ir kritinės pedagogikos srityse, nagrinėja, kaip įvairios socialinės, kultūrinės, politinės ir ekonominės erdvės bei praktikos prisideda prie visuomenės mokymosi ir švietimo.

Viešosios pedagogikos sąvoka atsirado kaip atsakas į poreikį praplėsti švietimo supratimą, įtraukiant neformalų ir kasdieninį mokymąsi. Ji apima švietimo veiklas, kurios vyksta viešosiose erdvėse, tokiuose kaip gatvės, parkai, muziejai, bibliotekos, ir masinės kultūros produktus, tokius kaip filmai, televizija, internetas ir socialinės

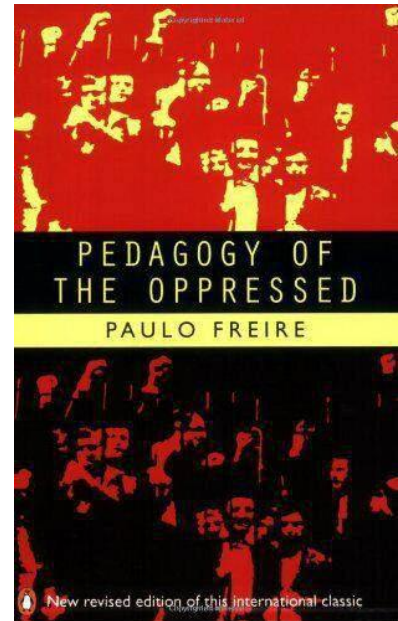
medijos. Vienas iš svarbiausių viešosios pedagogikos aspektų yra jos potencialas formuoti kolektyvinę tapatybę ir skatinti socialinius pokyčius. Pavyzdžiui, socialiniai judėjimai, politinės kampanijos ar pilietinės iniciatyvos gali būti laikomi viešosios pedagogikos formomis, nes jos ugdo visuomenės sąmoningumą, mobilizuoja piliečius ir skatina politinį dalyvavimą. Viešoji pedagogika tampa svarbiu įrankiu, siekiant demokratijos plėtros ir socialinio teisingumo.

Akademiniėje literatūroje viešoji pedagogika taip pat nagrinėjama per *kritinės pedagogikos* prizmę, pabrėžiant galios struktūras ir hegemoninius diskursus, kurie veikia per viešąsias švietimo formas. Analizuojama, kaip viešojoje erdvėje vykstantis mokymasis gali stiprinti arba kvestionuoti dominuojančias ideologijas, kaip pavyzdžiui, kapitalizmą, neoliberalizmą ar patriarchatą. Kritinės viešosios pedagogikos požiūris siekia ne tik suprasti, bet ir *transformuoti esamas galios struktūras, skatinant emancipuojantį ir įgalinantį mokymąsi*.

Galiausiai, viešoji pedagogika reikalauja peržiūrėti tradicinius švietimo ir mokymosi sampratos ribas, pripažįstant, kad mokymasis yra ne tik formalių institucijų prerogatyva, bet ir *visuomenės kaip visumos veikla*. Tai skatina įtraukti daugiau neformalių švietimo formų į švietimo praktikas, siekiant kurti įtraukią, kritiškai mąstančią ir socialiai atsakingą visuomenę. Ji ragina pripažinti, kad įvairios neformalios švietimo formos, kurios vyksta *kasdieniame gyvenime*, turi didelę įtaką supratimui, vertybėms ir veiksams, gali prisidėti prie teigiamų socialinių pokyčių.

Viešoji pedagogika taip pat gali būti analizuojama per galios santykių prizmę. Pavyzdžiui, tyrinėjama, kaip tam tikros ideologijos yra palaikomos arba kvestionuojamos per viešąsias švietimo formas. Kritinis požiūris į viešąją pedagogiką siekia ne tik suprasti, bet ir keisti esamas galios struktūras, skatindamas mokymąsi, kuris įgalina žmones ir siekia lygybės bei teisingumo. Paulo Freire teorija apie galios dinamiką ir suaugusiųjų švietimą (*Theory on Power Dynamics and Adult Education*) yra viena iš pagrindinių jo pedagogikos koncepcijų, kurioje pabrėžiama, kaip švietimas gali būti naudojamas kaip priemonė tiek priespaudai palaikyti, tiek ją įveikti.

„Prispaustųjų pedagogika“ („The Pedagogy of the Oppressed“²) yra Paulo Freire švietimo filosofijos kertinis darbas, kuriame jis išsamiai išdėsto savo požiūrį į švietimą, priespaudą ir išlaisvinimą. Autorius pabrėžia, kad švietimas gali būti *tiek priemonė priespaudai palaikyti, tiek įrankis žmonių išlaisvinimui*. Knyga yra laikoma vienu svarbiausių tekstų *kritinės pedagogikos* srityje. Freire savo darbe kritikuoja tradicinį švietimo modelį, kurį jis vadina „bankiniu švietimu“. Šis modelis apibūdinamas kaip toks, kuriame mokytojai yra žinių saugotojai, o mokiniai – pasyvūs gavėjai, kurie tiesiog

„priima“ informaciją be jokio kritinio mąstymo. Tokiu būdu švietimas tampa instrumentu, *kuris palaiko esamas galios struktūras ir socialinę nelygybę*, nes mokiniai mokomi būti *paklusniais, nekvestionuojančiais sistemos dalyviais*.

Alternatyva, kurią Freire siūlo, yra *dialoginis švietimo modelis*, kuriame mokytojas ir mokinsys kartu dalyvauja žinių kūrimo procese. Šiame modelyje mokymasis vyksta per abipusį dialogą, kuriame abi pusės mokosi viena iš kitos. Šiame kontekste Freire pristato sąvoką „kritinis sąmoningumas“ (*critical consciousness*), apibūdinantį gebėjimą kritiškai vertinti socialinę tikrovę, atpažinti priespaudos formas ir imtis veiksmų siekiant socialinių pokyčių.

Freire pabrėžia, kad švietimas turi būti priemonė, padedanti *žmonėms suvokti savo padėtį visuomenėje ir siekti emancipacijos*. Teigiama, kad tik tada, kai žmonės įgyja kritinį sąmoningumą, jie gali pradėti išsilaisvinti iš priespaudos ir keisti savo gyvenimo sąlygas. Šis procesas yra esminis siekiant socialinio teisingumo ir demokratijos stiprinimo, skatina kritinį mąstymą, leidžia besimokantiejiems geriau suvokti savo socialinį kontekstą ir imtis veiksmų, kad pakeistų gyvenimo sąlygas.

Seminare buvo akcentuojama, kad Freire idėjos yra ypač svarbios suaugusiųjų švietime, nes jos akcentuoja, kaip švietimas gali įgalinti žmones kovoti už savo

² Knygos viršelio iliustracijos šaltinis: <https://umutesilibrary.com/product/pedagogy-of-the-oppressed-by-paulo-freire/>

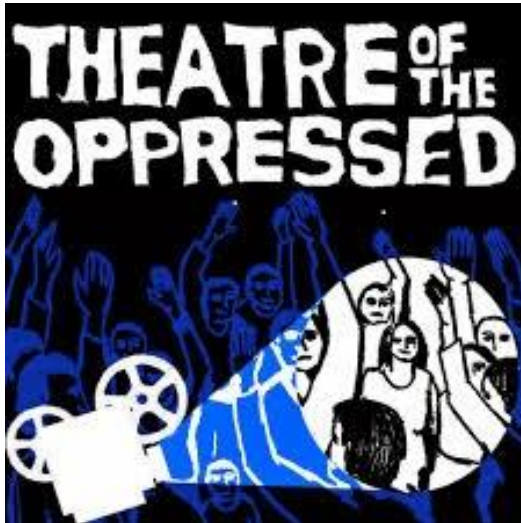
teises ir socialinį teisingumą. Teorija pabrėžia, kad švietimas turi būti daugiau nei tik žinių perdavimas, tai turi būti procesas, kuris padeda žmonėms *suvokti ir transformuoti savo pasaulį*, siekiant kurti teisingesnę visuomenę. Freire teorija išlieka aktuali, nes ji suteikia pagrindą kritiniam požiūriui į švietimą ir skatina mokymąsi, kuris yra orientuotas į socialinius pokyčius.

Paulo Freire teorijos apie švietimą nėra tik akademinės idėjos – jos realiai taikomos įvairiuose kontekstuose, kur siekiama skatinti socialinį teisingumą ir įgalinti žmones. Štai seminare analizuoti pavyzdžiai apie Freire idėjų pritaikymą praktikoje.

Suaugusiųjų raštingumo programos yra viena iš pagrindinių Freire teorijos taikymo sričių. Freire dirbo su neraštingais suaugusiais Brazilijoje, kur sukūrė unikalų mokymo metodą. Vietoj to, kad suaugusieji mokytųsi atsistiktinių žodžių, jie mokėsi skaityti ir rašyti per savo kasdienes patirtis ir problemas. Pavyzdžiui, jie mokėsi žodžių, kurie buvo susiję su jų kasdienybe, tokių kaip „darbas“ ar „bendruomenė“. Tokiu būdu švietimas tapo priemone ne tik mokytis rašyti, bet ir geriau suvokti savo padėtį visuomenėje bei imtis veiksmų ją gerinant.

Freire idėjos taip pat plačiai pritaikytos *Lotynų Amerikos populiariojo švietimo judėjimuose*. Šie judėjimai naudoja švietimą kaip įrankį sąmoningumui kelti ir socialiniams pokyčiams siekti. Vietoj to, kad žmonės tiesiog priimtų esamą padėtį, jie skatinami tyrinėti savo gyvenimo sąlygas, diskutuoti apie jas ir imtis veiksmų. Tokie judėjimai dažnai remiasi kūrybiniais metodais, pavyzdžiui, teatru ar vizualiaisiais menais, kad padėtų žmonėms suprasti savo teises ir kovoti už jas.

Freire teorija pritaikoma ir mokyklose, kur mokytojai siekia *sukurti mokymosi aplinką, kuri įgalintų mokinius*. Vietoj tradicinio modelio, kai mokytojas perteikia informaciją, mokiniai įtraukiami į diskusijas, skatinami klausti, tyrinėti ir atrasti žinias per savo patirtį. Toks požiūris ir ugdo žinias, ir skatina mokinius mąstyti kritiškai, spręsti realias problemas ir aktyviai dalyvauti bendruomenės gyvenime.

Vienas iš įdomesnių Freire teorijos pritaikymų yra „Engiamųjų teatras“ (angl. *Theatre of the Oppressed*³), sukurtas Augusto Boal. Šis teatro metodas įtraukia dalyvius į aktyvų procesą, kuriame jie vaidina situacijas, susijusias su spauda ir nelygybe. Dalyviai ne tik vaidina, bet ir reflektuoja, diskutuoja apie galimus veiksmus, kaip įveikti šias problemas realiame gyvenime.

Freire idėjos taip pat taikomos bendruomenės organizavimo ir socialiniuose judėjimuose. Organizatoriai naudoja dialogo metodus ir grupines diskusijas, kad padėtų žmonėms suprasti savo padėtį ir kartu ieškoti sprendimų.

Universitetų dėstytojai pagal Freire teorijas kuria klases, kuriose studentai skatinami kritiškai vertinti visuomenės struktūras, kvestionuoti esamus normatyvus ir dalyvauti diskusijose, vykdyti mokslinius tyrimus, atlikdami praktinius projektus, taip skatinant aktyvų dalyvavimą visuomenės gyvenime. Taip ugdomas socialinis sąmoningumas, kritinis mąstymas, studentai skatinami imtis veiksmų.

Paulo Freire teorijos turi realų praktinį pritaikymą ir gali būti galingas įrankis kovojant už socialinį teisingumą, emancipuojant besimokantįjį.

Patirties pritaikymas

Seminare įgytos žinios padėjo conceptualizuoti Šiaulių švietimo kompetencijų centre brandintą idėją apie įsitraukimą į UNESCO besimokančių miestų tinklą⁴.

Viešojo *pedagogika* gali būti esminis būdas kurti besimokantį miestą – bendruomenę, kurioje švietimas ir

³ Ilustracijos šaltinis: <https://www.rs21.org.uk/2019/07/05/revolutionary-reflections-theatre-of-the-oppressed-as-a-political-method/>

⁴ Ilustracija: <https://www.uil.unesco.org/en/learning-cities/unesco-learning-city-award>

mokymasis yra nuolatiniai ir vyksta visose gyvenimo srityse, o ne tik mokyklose ar kitose švietimo įstaigose. Besimokantis miestas yra toks, kuriame žmonės turi galimybes mokytis įvairiose viešosiose erdvėse, dalyvauti bendruomeninėse veiklose ir naudotis įvairiomis neformaliojo švietimo galimybėmis.

Viešosios pedagogikos poveikis pasireiškia per tai, kaip miestai organizuoja savo erdves ir veiklas, kad skatintų nuolatinį mokymąsi. Tai gali apimti įvairių kultūrinių ir socialinių erdvių, tokių kaip parkai, muziejai, bibliotekos ir bendruomenės centrai, naudojimą edukaciniais tikslais. Šios vietos tampa ne tik laisvalaikio praleidimo, bet ir mokymosi vietomis, kur žmonės gali susipažinti su naujomis idėjomis, gauti informaciją ir plėtoti savo įgūdžius. Pavyzdžiui, *viešosios meno instaliacijos, edukacinės parodos ar bendruomenės sodai* gali būti laikomi viešosios pedagogikos formomis, kurios skatina miestiečius mąstyti apie tam tikras socialines, ekologines ar istorines temas. Tokios iniciatyvos ne tik puošia miestą, bet ir kuria erdves, kuriose vyksta neformalus švietimas.

Be to, viešoji pedagogika gali būti įgyvendinama per bendruomenės įtraukimo iniciatyvas, tokias kaip *diskusijos, seminarai, dirbtuvės ir socialiniai projektai*, kuriuose dalyvauja įvairūs miesto gyventojai.

Svarbu tai, kad viešoji pedagogika besimokančiame mieste padeda kurti *kultūrą, kurioje mokymasis yra neatsiejama gyvenimo dalis*. Miestai tampa ne tik fizinėmis erdvėmis, bet ir vietomis, kuriose nuolat vyksta intelektualinis, kultūrinis ir socialinis augimas. Tai skatina piliečius būti sąmoningais, aktyviais ir įsitraukusiais į miesto gyvenimą, prisidedant prie bendros gerovės ir tvarios miesto plėtros.

Idėja: Šiauliai - besimokantis miestas

Seminaro metu išgirstos Freire idėjos paskatino apgalvoti tokius Šiaulių, kaip besimokančio miesto, pavyzdžius, kuriais buvo pasidalinta ir seminare „Saugios erdvės kūrimas ir palaikymas suaugusiųjų mokyme ir švietime“:

– *Edukacinės viešosios erdvės*: miesto viešosios erdvės, tokios kaip parkai, skverai, bibliotekos ir bendruomenės centrai, gali būti pritaikytos edukaciniais tikslais. Organizacija įvairių renginių, kaip pavyzdžiui, lauko paskaitos, dirbtuvės, parodos ar meno instaliacijos, gali skatinti žmonių susidomėjimą įvairiomis temomis, pvz., istorija, mokslu ar ekologija. Šios viešosios erdvės tampa prieinamomis vietomis, kur mokymasis vyksta neformalioje aplinkoje.

– *Bendruomenės projektai ir iniciatyvos*: skatinant piliečių įsitraukimą į bendruomenės projektus, galima stiprinti mokymosi kultūrą mieste. Tai gali apimti bendruomenės sodų kūrimą, socialinius projektus, skirtus aplinkos apsaugai ar socialinei gerovei gerinti, bei savanoriškas iniciatyvas. Tokie projektai ne tik skatina mokytis praktinių įgūdžių, bet ir ugdo bendradarbiavimo, socialinio sąmoningumo ir pilietiškumo jausmą;

– *Kultūrinės ir meninės programos*: kultūros ir meninės programos, tokios kaip vieši koncertai, teatro pasirodymai, meno parodos ir kitos kultūrinės veiklos, gali būti puikus būdas įtraukti gyventojus į mokymosi procesus. Menas ir kultūra gali būti naudojami kaip platformos edukacinėms temoms perteikti, skatinti diskusijas ir kritinį mąstymą.

– *Mokymosi kampanijos ir informacijos sklaida*: viešoji pedagogika gali būti taikoma per informacijos kampanijas, kurios siekia šviesti visuomenę apie tam tikras temas. Pavyzdžiui, sveikatos apsaugos, aplinkosaugos ar socialinio teisingumo kampanijos gali skleisti svarbią informaciją, skatinti sąmoningumą ir paskatinti visuomenę imtis veiksmų. Tai gali būti vykdoma per miesto plakatus, socialinius tinklus, radiją ar viešus renginius.

– *Mokymosi tinklų kūrimas*: mieste galima kurti mokymosi tinklus, kurie jungtų įvairias bendruomenes, organizacijas ir švietimo įstaigas. Tokie tinklai gali organizuoti bendrus renginius, dalintis ištekliais ir idėjomis, skatinti savanorišką veiklą ir taip stiprinti miesto mokymosi kultūrą.

– *Viešųjų diskusijų ir dialogų erdvės*: organizuojant viešas diskusijas, debatus ar forumus aktualiomis temomis, galima skatinti gyventojų įsitraukimą į svarbius miesto klausimus. Tokios diskusijos ne tik ugdo dalyvių kritinį mąstymą, bet ir suteikia galimybę dalintis žiniomis, keistis nuomonėmis ir mokytis vieniems iš kitų.

–Partnerystė su vietos verslu ir institucijomis: miesto valdžia gali bendradarbiauti su vietos verslu, nevyriausybinėmis organizacijomis ir švietimo institucijomis, kad sukurtų įvairias mokymosi galimybes. Tai gali apimti stažuotes, mokymo programas, viešus seminarus ir kitus bendradarbiavimo projektus, kurie praturtintų miesto mokymosi kultūrą.

Apibendrinant: seminaro metu įgytos žinios padėjo praktiškai pritaikyti viešosios pedagogikos metodus Šiauliuose, siekiant sukurti besimokančio miesto kultūrą. Įgytos žinios bus naudojamos organizuojant edukacines veiklas mieste, skatinančias socialinį sąmoningumą, bendruomeniškumą ir pilietiškumą. Praktiniai pavyzdžiai, kurie buvo išsamiai aptarti ir pristatyti seminare, ne tik padės stiprinti Šiaulių miesto mokymosi kultūrą, bet ir skatins gyventojus aktyviau dalyvauti mokymosi procese. Šios veiklos padės sukurti aplinką, kurioje mokymasis vyksta nuolat ir tampa neatsiejama kasdienio gyvenimo dalimi, taip prisidedant prie bendro miesto intelektualinio ir socialinio augimo.

Šiaulių įvietimo kompetencijų centro nuotrauka, <https://www.svcentras.lt/naujienos/>

2.3. „Įgūdžių kaleidoskopas“

...

„ERASMUS+“ MOBILUMO MOKYMŲ LIEPOJOJE KOLEKTYVAS

2024 metais Liepojoje (Latvija) vyko trijų Pabaltijo suaugusiųjų švietimo asociacijų - ENAEA (Estonian Non- Formal Adult Education Association), LAEA (Latvian Adult Education Association) ir LŠŠA (Lietuvos suaugusiųjų švietimo asociacija) - narių andragoginio meistriškumo kursai „Įgūdžių kaleidoskopas“. Kursuose nagrinėjome suaugusiųjų švietimo aktualijas, dalijomės suaugusiųjų mokymo ir mokymosi naujovėmis.

Renginyje turėjome galimybę apžvelgti svarbiausius įgūdžius, reikalingus suaugusiųjų švietėjams šiandien ir ateityje. Diskutuodami grupėse sutarėme, kad suaugusiųjų švietėjai, norėdami būti pasiruošę ateities iššūkiams, turi nuolat tobulinti savo įgūdžius, atsižvelgdami į globalias tendencijas ir įgūdžių paklausą.

Pagrindinės aptartos temos glaudžiai siejosi su ateityje reikalingais įgūdžiais:

- technologijų valdymas ir integravimas (interaktyvių ir skaitmeninių mokymo priemonių taikymas).
- Aktyvaus mokymosi įgūdžiai (savarankiško mokymosi ir mokymosi visą gyvenimą gebėjimai, gebėjimas greitai prisitaikyti prie pažangių naujovių).
- Kūrybiškumas ir inovacijos.
- Žmogiškieji įgūdžiai (žmonių valdymas, įvairių kultūrų ir įvairovės supratimas, empatija ir bendravimas, emocinis intelektas).
- Kritinis mąstymas ir problemų sprendimas.

Metodinių įrankių lagamino dalyje pristatome patirtis iš mokymosi renginio:

- Dešimt esminių ateities įgūdžių.
- Kūrybiniai pratimai ne tik apšilimui.
- Advokacijos žinutės (faktų lapo) rengimas.
- Mokymasis per smalsumą.

LŠŠA koordinuojamo Koncorciumo nariai kursuose dalyvavo įgyvendinant „Erasmus+“ mobilumų projektą Nr. 2024-I-LT01-KA121-ADU-000222474

2.3.1 Dešimt esminių ateities įgūdžių

...

VILMA TUBUTIENĖ,
ŠIAULIŲ ŠVIETIMO KOMPETENCIJŲ CENTRO DIREKTORĖ,
LSŠA VALDYBOS NARĖ

Estijos neformalaus suaugusiųjų švietimo asociacijos projektų vadovė Jane Parlin pasidalino Pasaulio ekonomikos forumo (WEF) 2023 metų ataskaitoje ([“The Future of Jobs Report 2023”](#)) aprašomais esminiais 10 įgūdžių, kurie būtini norint sėkmingai prisitaikyti prie sparčiai kintančių technologijų ir darbo rinkos poreikių :

1. Analitinis mąstymas ir inovatyvumas.
2. Technologinis raštingumas.
3. Gebėjimas mokytis ir lavintis.
4. Kompleksiškas problemų sprendimas.
5. Kūrybiškumas, originalumas ir iniciatyvumas.
6. Lyderystė ir socialinis poveikis.
7. Emocinis intelektas.
8. Gebėjimas įveikti stresą ir lankstumas.
9. Skaitmeninis ir duomenų raštingumas.
10. Bendradarbiavimas ir darbo komandoje įgūdžiai.

Pagrindinių įgūdžių charakteristikos

Analitinis mąstymas ir inovatyvumas. Tai įgūdis, kuris leidžia efektyviai spręsti problemas, kritiškai analizuoti informaciją ir kurti naujas idėjas. Šis įgūdis apima kelias svarbias kompetencijas, būtinas šiuolaikinėje darbo rinkoje. Pirmiausia, analitinis mąstymas padeda susidoroti su sudėtingomis situacijomis ir iššūkiais. Žmogus, turintis šį įgūdį, geba objektyviai identifikuoti problemą, išnagrinėti įvairius sprendimo būdus ir pasirinkti geriausią variantą. Tai reiškia, kad jis gali veiksmingai spręsti problemas, nesvarbu, ar jos būtų susijusios su kasdienėmis užduotimis, ar su didesniais projektais.

Kitas svarbus šio gebėjimo aspektas - kritinė analizė. Tai gebėjimas objektyviai įvertinti informaciją, nustatyti jos patikimumą ir aktualumą. Kritiškai mąstantis žmogus sugeba atskirti svarbią informaciją nuo nereikšmingos, vertinti skirtingus požiūrius ir priimti pagrįstus sprendimus. Tokia analizė yra būtina, kad būtų galima rasti efektyviausius sprendimus ir išvengti klaidų.

Galiausiai, inovatyvumas yra neatsiejama analitinio mąstymo dalis. Tai gebėjimas generuoti naujas, kūrybingas idėjas ir jas įgyvendinti praktikoje. Inovacinis mąstymas reikalauja atvirumo naujovėms, rizikos prisiėmimo ir gebėjimo greitai prisitaikyti prie pokyčių. Inovacijos leidžia ne tik rasti naujus sprendimus esamoms problemoms, bet ir sukurti naujas galimybes organizacijoms bei visuomenei.

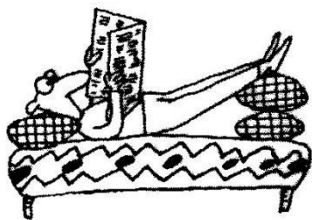
Apibendrinant, analitinis mąstymas ir inovatyvumas yra esminiai įgūdžiai, kurie padeda efektyviai spręsti problemas, priimti pagrįstus sprendimus ir kurti naujas vertes. Įgūdžiai yra itin svarbūs dinamiškoje darbo rinkoje, kurioje gebėjimas greitai reaguoti į pokyčius yra vienas iš pagrindinių sėkmės veiksnių.

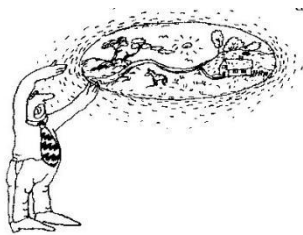
Technologinis raštingumas. Tai esminis įgūdis šiuolaikinėje darbo rinkoje, kuris neatsiejamas nuo neformaliojo suaugusiųjų mokymosi. Šis įgūdis reiškia gebėjimą naudotis naujausiomis technologijomis ir efektyviai integruoti jas į kasdienį darbą, o neformalusis mokymasis suteikia lankstų ir individualizuotą būdą šiems įgūdžiams įgyti bei nuolat juos tobulinti. Kadangi technologijos nuolat keičiasi, technologinis raštingumas reikalauja nuolatinio mokymosi ir prisitaikymo. Neformalusis mokymasis skatina suaugusiuosius nuolat tobulinti savo įgūdžius ir įgyti naujų žinių, taip padedant išlaikyti aukštą technologinio raštingumo lygį. Tai leidžia ne tik efektyviau spręsti darbo užduotis, bet ir išlikti konkurencingiems sparčiai besikeičiančioje darbo rinkoje. Apibendrinant galima teigti, kad technologinis raštingumas tampa neatsiejama darbo ir asmeninio gyvenimo dalimi, prisideda prie profesinio ir asmeninio tobulėjimo, padeda geriau integruoti technologijas į kasdienį darbą ir pasiekti geresnių rezultatų.

Gebėjimas mokytis ir lavintis. Šis įgūdis reiškia nuolatinį žmogaus siekį įgyti naujų žinių ir įgūdžių, kurie padeda prisitaikyti prie besikeičiančių aplinkybių ir išlikti konkurencingam dinamiškoje darbo rinkoje. Gebėjimas apima daugiau nei formalų mokymąsi mokykloje ar universitete – tai ir savarankiškas mokymasis, dalyvavimas įvairiuose kursuose, seminaruose ar kitose mokymosi veiklose. Pagrindinis šio gebėjimo aspektas yra atvirumas naujai informacijai. Tai reiškia, kad žmogus yra pasirengęs priimti naujas idėjas, technologijas ar koncepcijas, kurios gali padėti jam tobulėti. Taip pat svarbus yra savarankiškumas mokymosi procese – asmuo geba pats organizuoti savo mokymąsi, nustatyti, kokių žinių ar įgūdžių jam trūksta, ir aktyviai siekti juos įgyti.

Gebėjimas mokytis taip pat apima kritinį mąstymą, kuris leidžia vertinti naują informaciją, pasirinkti tai, kas yra svarbu, ir pritaikyti tai savo kasdieniame gyvenime ar darbe. Be to, šis gebėjimas padeda lengviau prisitaikyti prie pokyčių, nes asmuo nuolat tobulėja ir yra pasiruošęs reaguoti į naujus iššūkius. Šis įgūdis leidžia žmogui nuolat tobulėti, prisitaikyti prie pokyčių ir sėkmingai įgyvendinti savo tikslus tiek profesiniame, tiek asmeniniame gyvenime, padeda išlikti konkurencingam, kurti inovacijas ir prisidėti prie platesnės bendruomenės gerovės.

Kompleksiškas problemų sprendimas. *Kompleksiško problemų sprendimo* įgūdis apibrėžiamas kaip gebėjimas identifikuoti, analizuoti ir spręsti sudėtingas problemas, kurioms reikalingas išsamus supratimas apie daugybę susijusių veiksnių ir kintamųjų. Įgūdis tampa ypač svarbus šiandienos darbo rinkoje, kurioje vis daugiau problemų yra sudėtingos, tarpusavyje susijusios ir reikalaujančios inovatyvių sprendimų. Kompleksiškas problemų sprendimas apima kelis esminius komponentus. Pirmasis yra gebėjimas *kritiškai mąstyti* – tai reiškia, kad asmuo turi sugebėti objektyviai analizuoti situacijas, atpažinti esmines problemas ir jų priežastis bei įvertinti galimus sprendimų būdus. Kritinis mąstymas leidžia išvengti paviršutiniško sprendimų priėmimo ir skatina gilų supratimą apie problemos esmę. *Sisteminis mąstymas* - tai gebėjimas matyti platesnį vaizdą ir suprasti, kaip įvairūs veiksniai tarpusavyje sąveikauja ir veikia vienas kitą. Sisteminiis mąstymas padeda atskleisti ilgalaikes problemų priežastis ir poveikį, todėl sprendimai tampa efektyvesni ir tvaresni.

Kūrybiškumas - įgūdis, kuris yra būtinas generuojant naujas idėjas ir ieškant nestandartinių sprendimų.

Kūrybiškumas leidžia asmenims išplėsti savo mąstymo ribas ir apsvarstyti sprendimus, kurie gali būti neakivaizdūs,

tačiau labai veiksmingi. Tuo tarpu *bendradarbiavimo įgūdis* yra kritinis elementas kompleksiskam problemų sprendimui. Sudėtingos problemos dažnai reikalauja skirtingų sričių ekspertų bendradarbiavimo, nes vienas asmuo ar viena komanda negali turėti visų reikalingų žinių ir įgūdžių. Efektyvus bendradarbiavimas leidžia sujungti įvairias perspektyvas ir sukurti geriausius sprendimus. Gebėjimas *spręsti problemas kompleksiskai* tampa vis svarbesnis globalizuotame ir dinamiškame pasaulyje. Darbo vietose, kuriose susiduriama su greitai kintančiomis sąlygomis, technologijų pažanga ir globaliomis problemomis, gebėjimas efektyviai spręsti sudėtingas problemas yra esminis siekiant sėkmingo veiklos vykdymo ir konkurencingumo. Pasaulio ekonomikos forumas pabrėžia, kad šis įgūdis yra vienas iš svarbiausių ateities darbo rinkoje, nes jis leidžia organizacijoms ne tik išspręsti dabartines problemas, bet ir sėkmingai spręsti naujus iššūkius, kurie kils ateityje.

Įgūdį apibrėžiamas kaip gebėjimas generuoti naujas idėjas ir jas įgyvendinti. Jis ypač svarbus sparčiai besikeičiančiame pasaulyje, kuriame technologijos, ekonomika ir visuomenė nuolat keičiasi, o organizacijos ir asmenys turi gebėti greitai prisitaikyti. *Kūrybiškumas* apima gebėjimą kurti naujus, inovatyvius sprendimus problemoms spręsti. Tai reiškia, kad žmogus sugeba į situacijas pažvelgti iš netradicinių perspektyvų, pastebėti galimybes ten, kur kiti jų nemato, ir atrasti būdus, kaip sujungti skirtingas idėjas į vieningą visumą.

Originalumas susijęs su gebėjimu kurti unikalius, savitus sprendimus ar idėjas, kurios išsiskiria iš kitų ir nėra tiesiog kopijos to, kas jau egzistuoja. Tai reiškia, kad žmogus ne tik sugeba pritaikyti žinomus sprendimus naujose situacijose, bet ir kurti visiškai naujus modelius, procesus ar produktus.

Iniciatyvumas yra gebėjimas imtis veiksmų ir aktyviai siekti idėjų įgyvendinimo. Tai ne tik idėjų generavimas, bet ir atsakomybės prisiėmimas už jų įgyvendinimą. Iniciatyvus žmogus yra tas, kuris nesėdi vietoje, laukdamas, kol kažkas kitas imsis veiksmų, bet pats imasi iniciatyvos ir veda idėjas į priekį, nepaisydamas kliūčių ar

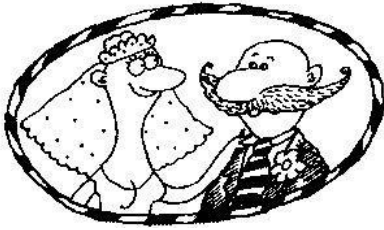
sunkumų. Trijų komponentų – kūrybiškumo, originalumo ir iniciatyvumo – sintezė yra būtina norint sėkmingai veikti bet kurioje srityje, nesvarbu, ar tai būtų verslas, menas, mokslas ar visuomeninis gyvenimas. Gebėjimas generuoti naujas idėjas ir jas įgyvendinti ne tik padeda spręsti problemas, bet ir skatina inovacijas, kurios yra varomoji jėga tiek individualiam, tiek visuomenės pažangai.

Lyderystė ir socialinis poveikis. *Lyderystės ir socialinio poveikio įgūdis* Pasaulio ekonomikos forumo (WEF) apibrėžiamas kaip gebėjimas įkvėpti ir vadovauti komandai. Šis įgūdis yra esminis siekiant sėkmingo organizacijų ir visuomenių veikimo bei jų ilgalaikio tvarumo. *Lyderystė* – tai gebėjimas efektyviai vadovauti kitiems, užtikrinti, kad komanda siektų bendrų tikslų, bei motyvuoti narius įgyvendinti organizacijos ar grupės viziją. Geras lyderis ne tik nustato kryptį, bet ir sukuria aplinką, kurioje kiekvienas komandos narys jaučiasi vertinamas ir įgalintas prisidėti prie bendros sėkmės. Lyderystė taip pat apima gebėjimą priimti sprendimus, spręsti konfliktus ir užtikrinti, kad visi komandos nariai dirbtų sinchroniškai, siekdami geriausio rezultato.

Socialinis poveikis susijęs su lyderio gebėjimu daryti teigiamą įtaką ne tik komandai, bet ir platesnei bendruomenei ar visuomenei. Tai reiškia, kad lyderis neapsiriboja vien tik vidiniais organizacijos interesais, bet taip pat stengiasi kurti vertę aplinkiniams – nesvarbu, ar tai būtų klientai, partneriai, ar visa visuomenė. Lyderiai, turintys socialinį poveikį, yra tie, kurie siekia sprendimų, kurie ne tik atitinka trumpalaikius tikslus, bet ir prisideda prie ilgalaikio visuomenės gerovės.

Dviejų komponentų – lyderystės ir socialinio poveikio – derinys leidžia lyderiams ne tik vadovauti sėkmingoms komandoms, bet ir formuoti ateities kryptis, kurios yra tiek socialiai atsakingos, tiek tvarios. Lyderiai, gebantys įkvėpti kitus ir daryti teigiamą poveikį, yra svarbūs bet kokios organizacijos ar visuomenės pažangai, nes jų veiksmai ir sprendimai daro ilgalaikę įtaką tiek viduje, tiek išorėje. Tokie lyderiai ne tik siekia sėkmės, bet ir kuria aplinką, kurioje vertinami tiek komandiniai pasiekimai, tiek poveikis visuomenei, užtikrinant, kad jų vadovavimas būtų prasmingas ir tvarus.

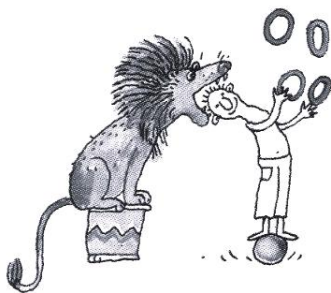
Emocinis intelektas. Išlavintas *emocinis intelektas* leidžia mums atpažinti, suprasti, valdyti ir tinkamai naudoti savo bei kitų emocijas. Šis įgūdis yra ypač svarbus šiuolaikinėje darbo aplinkoje, kur

tarpasmeniniai santykiai, efektyvus bendravimas ir konfliktų sprendimas vaidina lemiamą vaidmenį organizacijų sėkmei. Emocinis intelektas apima kelis pagrindinius elementus:

- *Savęs suvokimas*, kuris reiškia gebėjimą suprasti ir atpažinti savo emocijas, jų poveikį mintims ir elgesiui. Savęs suvokimas padeda žmonėms geriau kontroliuoti savo reakcijas ir priimti apgalvotus sprendimus.
- *Savireguliacija*, tai gebėjimas valdyti savo emocijas, ypač stresinėse situacijose, siekiant išlaikyti pusiausvyrą ir stabilumą. Savireguliacija leidžia išvengti impulsyvių veiksmų ir užtikrina, kad reakcijos būtų tinkamai subalansuotos.
- *Motyvacija*, kuri reiškia vidinę jėgą, skatinančią siekti tikslų ir įveikti kliūtis, net kai susiduriama su sunkumais. Aukštas emocinis intelektas padeda išlaikyti pozityvų požiūrį ir atkaklumą.
- *Empatija*, tai gebėjimas įsijausti į kitų žmonių jausmus ir suprasti jų emocinius poreikius. Empatija leidžia kurti stipresnius tarpusavio ryšius ir geriau suprasti komandos narių ar klientų lūkesčius.

Galiausiai, socialiniai įgūdžiai yra emocinio intelekto dalis, kuri apima gebėjimą efektyviai bendrauti, bendradarbiauti ir vadovauti komandoje. Tai apima konfliktų sprendimą, komandinio darbo skatinimą ir įkvėpimą siekti bendrų tikslų.

Emocinis intelektas yra svarbus ne tik asmeninių santykių kūrimui, bet ir darbo aplinkoje. Jis padeda užtikrinti geresnį bendravimą, mažina konfliktus ir didina bendrą darbo efektyvumą. Organizacijose, kuriose vertinamas emocinis intelektas, dažniausiai sukurama palankesnė darbo aplinka, kuri skatina kūrybiškumą, inovacijas ir darbuotojų gerovę. Dėl šios priežasties WEF akcentuoja emocinio intelekto svarbą kaip vieną iš pagrindinių įgūdžių, būtinų šiandienos ir ateities darbo rinkoje. Gebėjimas valdyti emocijas ir kurti teigiamus santykius ne tik padeda asmeniui sėkmingai veikti, bet ir prisideda prie organizacijos sėkmės bei visuomenės gerovės.

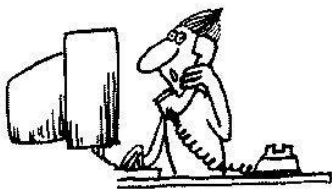

Gebėjimas įveikti stresą ir lankstumas yra itin svarbūs įgūdžiai, ypač šiandienos greitai kintančioje ir dažnai neprognozuojamoje aplinkoje. Jie būtini tiek asmeniniame, tiek profesiniame gyvenime, nes jie leidžia individams išlikti produktyviems, kai jie susiduria su sudėtingomis situacijomis bei gebėti prisitaikyti prie nuolat besikeičiančių aplinkybių.

Gebėjimas *įveikti stresą* (arba *atsparumas stresui*) reiškia asmens sugebėjimą efektyviai valdyti stresą ir išlaikyti psichologinę pusiausvyrą net ir tada, kai yra patiriama didelė įtampa. Tai apima streso šaltinių atpažinimą, jų valdymą ir naudojimąsi įvairiais įrankiais bei technikomis, kad būtų sumažintas neigiamas streso poveikis. Gebėjimas valdyti stresą leidžia žmonėms ne tik išvengti perdegimo, bet ir išlaikyti aukštą darbo kokybę bei sprendimų priėmimo gebėjimus net ir pačiomis sudėtingiausiomis sąlygomis. Tai ypač svarbu vadovams ir darbuotojams, kurie dirba aukšto spaudimo aplinkoje, kur gebėjimas greitai reaguoti ir priimti sprendimus yra kritiškai svarbus.

Lankstumas reiškia asmens gebėjimą prisitaikyti prie naujų situacijų, sąlygų ir iššūkių. Tai apima tiek psichologinį, tiek fizinį lankstumą, leidžiantį asmeniui greitai perorientuoti savo mintis, elgesį ir darbo metodus, kai to reikalauja aplinkybės. Lankstumas yra susijęs su atvirumu pokyčiams, inovatyvumu ir gebėjimu greitai mokytis naujų įgūdžių arba adaptuoti esamus įgūdžius naujiems iššūkiams spręsti. Tai ypač svarbu organizacijose, kuriose dažnai vyksta restruktūrizacijos, įvedami nauji technologiniai sprendimai arba keičiami darbo procesai.

Abu įgūdžiai – *atsparumas stresui ir lankstumas* – yra glaudžiai susiję. Asmenys, kurie sugeba efektyviai valdyti stresą, paprastai yra lankstesni, nes jie sugeba ramiau reaguoti į pokyčius ir greičiau prie jų prisitaikyti. Priešingai, lankstūs asmenys dažnai patiria mažiau streso, nes jie mato pokyčius kaip galimybę mokytis ir tobulėti, o ne kaip grėsmę. Todėl šių įgūdžių lavinimas yra būtinas siekiant užtikrinti ilgalaikį asmeninį ir profesinį efektyvumą bei gerovę.

Skaitmeninis ir duomenų raštingumas. Pasaulio ekonomikos forumas (WEF) *skaitmeninį ir duomenų raštingumą* apibrėžia kaip gebėjimą suprasti, naudoti ir interpretuoti skaitmeninę informaciją bei duomenis. Šis įgūdis tampa vis svarbesnis šiuolaikinėje visuomenėje,

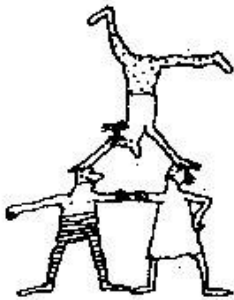
kurioje technologijos ir dideli duomenų kiekiai vaidina esminį vaidmenį tiek asmeniniame, tiek profesiniame gyvenime. *Skaitmeninis raštingumas* reiškia gebėjimą efektyviai naudotis įvairiomis skaitmeninėmis technologijomis, įskaitant kompiuterius, programinę įrangą, mobiliąsias aplikacijas ir internetą. Tai apima ne tik techninius įgūdžius, bet ir gebėjimą kritiškai vertinti skaitmeninį turinį, atpažinti patikimą informaciją, saugoti asmeninę informaciją internete ir suprasti skaitmeninės komunikacijos taisykles. Šiandienos pasaulyje, kai dauguma profesijų reikalauja bent minimalių skaitmeninių įgūdžių, skaitmeninis raštingumas tampa būtina kompetencija, leidžianti prisitaikyti prie nuolat besikeičiančių technologijų.

Duomenų raštingumas apima gebėjimą suprasti, analizuoti ir interpretuoti duomenis, naudojant juos informuotiems sprendimams priimti. Tai reiškia, kad asmuo sugeba skaityti duomenų rinkinius, atpažinti tendencijas, suprasti statistiką ir naudoti duomenis tam, kad spręstų problemas arba pagerintų darbo procesus. Šis įgūdis ypač svarbus versle, kur duomenimis grįsti sprendimai gali lemti konkurencinį pranašumą. Duomenų raštingumas taip pat apima gebėjimą naudoti analizės įrankius ir technologijas, kurios padeda efektyviau valdyti didelius duomenų kiekius.

Skaitmeninio ir duomenų raštingumo derinys leidžia asmenims ne tik suprasti ir naudotis skaitmeninėmis technologijomis, bet ir išnaudoti duomenų potencialą priimant sprendimus. Šie įgūdžiai tampa vis svarbesni darbo rinkoje, nes organizacijos siekia išnaudoti technologijų ir duomenų teikiamas galimybes, kad galėtų kurti inovacijas, optimizuoti procesus ir geriau suprasti klientų poreikius.

Pasaulio ekonomikos forumas (WEF) pabrėžia, kad *skaitmeninis ir duomenų raštingumas* yra būtini įgūdžiai šiuolaikinėje visuomenėje, nes jie padeda individams ne tik efektyviau atlikti kasdienes užduotis, bet ir aktyviau dalyvauti skaitmeninėje ekonomikoje. Gebėjimas kritiškai vertinti skaitmeninę informaciją ir naudoti duomenis sprendimų priėmimui yra esminis šiuolaikinio darbuotojo

kompetencijos elementas, kuris leidžia neatsilikti nuo technologijų pažangos ir prisidėti prie organizacijos sėkmės.

Bendradarbiavimas ir darbo komandoje įgūdžiai yra itin svarbūs šiuolaikinėje darbo aplinkoje, kur kompleksinės problemos reikalauja kolektyvinio intelekto, įvairių įgūdžių ir perspektyvų sujungimo. *Bendradarbiavimas* suprantamas kaip gebėjimas dirbti su kitais žmonėmis, dalintis idėjomis, ištekliais ir atsakomybe siekiant bendro tikslo. Efektyvus bendradarbiavimas reikalauja ne tik techninių žinių, bet ir socialinių įgūdžių, tokių kaip gebėjimas klausytis, būti empatiškam ir suprasti kitų požiūrį. Tai taip pat apima gebėjimą atvirai komunikuoti, spręsti konfliktus ir prisitaikyti prie įvairių darbo stilių bei asmenybių.

Darbo komandoje įgūdžiai yra glaudžiai susiję su bendradarbiavimu, tačiau jie akcentuoja gebėjimą veikti kaip komandos daliai. Tai reiškia, kad individas ne tik efektyviai dirba su kitais, bet ir aktyviai prisideda prie komandos dinamikos, siekia maksimaliai išnaudoti kiekvieno nario stipriąsias puses ir padeda sukurti sinergiją. *Darbo komandoje įgūdžiai* apima lyderystę, atsakomybės prisiėmimą, gebėjimą motyvuoti kitus ir skatinti bendrą komandos narių įsitraukimą. Šie įgūdžiai yra būtini įvairiose darbo aplinkose, nes daugelyje šiuolaikinių organizacijų darbas yra organizuojamas projektų ir komandų pagrindu. Gebėjimas dirbti komandoje leidžia efektyviau spręsti problemas, generuoti inovatyvias idėjas ir pasiekti geresnių rezultatų. Be to, *bendradarbiavimo ir darbo komandoje įgūdžiai* yra esminiai siekiant sukurti palankią ir produktyvią darbo aplinką, kurioje kiekvienas komandos narys jaučiasi vertinamas ir įgalintas.

Pasaulio ekonomikos forumas (WEF) pabrėžia, kad *bendradarbiavimo ir darbo komandoje įgūdžiai* tampa vis svarbesni, nes globalizacija ir skaitmenizacija keičia darbo pobūdį. Įvairių kultūrų, disciplinų ir geografinių vietovių žmonės vis dažniau dirba kartu, todėl gebėjimas veiksmingai bendradarbiauti ir dirbti komandoje tampa esminiu sėkmingos karjeros elementu. Šie įgūdžiai leidžia ne tik prisitaikyti prie dinamiškos darbo aplinkos, bet ir sukurti tvarius bei sėkmingus profesinius santykius, kurie prisideda prie organizacijos ilgalaikės sėkmės.

Iššūkiai švietimo sistemai

Pranešėja pabrėžė, kad švietimo sistemos vaidmuo tampa vis svarbesnis, siekiant pasirengti greitai besikeičiančiai darbo rinkai. Minėtoje ataskaitoje akcentuojama, kad dėl technologijų pažangos ir globalizacijos keičiasi įgūdžių poreikiai, todėl švietimo sistemos turi būti pritaikytos ugdyti įgūdžius, kurie bus reikalingi ateities darbuotojams. Vienas iš pagrindinių iššūkių švietimo sistemoms - užtikrinti, kad visų lygių mokymo programos būtų atnaujintos, įtraukiant *skaitmeninio raštingumo, duomenų analizės, kompleksinio problemų sprendimo ir emocinio intelekto ugdymą*. Šie įgūdžiai tampa vis svarbesni, nes padeda būsimiems darbuotojams prisitaikyti prie technologijų pažangos ir sparčiai kintančių darbo sąlygų.

Be to, WEF ataskaitoje *pabrėžiama tarpdisciplininio mokymo svarba*. Ateities darbo rinkoje reikės specialistų, kurie sugebėtų sujungti įvairių sričių žinias ir pritaikyti jas sprendžiant sudėtingas problemas. Švietimo sistemos turi skatinti tarpdisciplininį mokymą, kuriame sujungiami mokslas, technologijos, inžinerija, matematika (STEM) ir socialiniai bei humanitariniai mokslai. Tai suteikia besimokantiejiems platesnį žinių spektrą ir gebėjimą pritaikyti jas įvairiuose kontekstuose.

Nuolatinis mokymasis taip pat iškyla kaip būtinas elementas, kuris pabrėžiamas ataskaitoje. Kadangi technologijos ir darbo metodai nuolat keičiasi, darbuotojai turi nuolat tobulinti savo įgūdžius, kad išliktų konkurencingi darbo rinkoje. Švietimo sistemos turėtų skatinti nuolatinį mokymąsi, siūlydamos lanksčias mokymosi galimybes, tokias kaip trumpi kursai, sertifikavimo programos ir įvairios mokymosi visą gyvenimą strategijos. Tai padeda darbuotojams greitai įgyti naujus įgūdžius arba atnaujinti esamus, prisitaikant prie naujų iššūkių.

Minkštųjų įgūdžių, tokių kaip kūrybiškumas, kritinis mąstymas, bendradarbiavimas ir emocinis intelektas, ugdymas tampa ypač svarbus šiuolaikinėje darbo rinkoje. Automatizacijos ir dirbtinio intelekto plėtra reiškia, kad techniniai įgūdžiai nebeužtikrina sėkmės. Todėl švietimo sistemoms itin svarbu įtraukti minkštųjų įgūdžių ugdymą į mokymo programas, siekiant parengti besimokančiuosius ne tik techniniams, bet ir socialiniams bei emociniams darbo iššūkiams.

Galiausiai, WEF ataskaitoje pabrėžiama *partnerystės* tarp švietimo institucijų ir verslo sektoriaus svarba. Siekiant sukurti efektyvią mokymo sistemą, būtina stiprinti bendradarbiavimą su verslu, kad mokymo programos atitiktų realius darbo rinkos poreikius. Toks bendradarbiavimas gali užtikrinti, kad besimokantieji turėtų galimybę praktikuotis ir įgyti patirties dar prieš pradėdami profesinę karjerą, taip didinant jų pasirengimą darbo rinkai.

Apibendrinama „The Future of Jobs Report 2023“ pranešėja akcentavo, kad švietimo sistemos turi atlikti esminį vaidmenį rengiant žmones ateities darbo rinkai. Mokymo programos turi būti lanksčios, novatoriškos ir orientuotos į nuolatinį mokymąsi, siekiant užtikrinti, kad darbuotojai būtų pasirengę prisitaikyti prie sparčiai besikeičiančios ekonomikos ir technologinių pokyčių. Tik taip bus galima turėti darbo jėgą, kuri yra pasirengusi ateities iššūkiams ir gali aktyviai prisidėti prie visuomenės ir ekonomikos augimo. Buvo pabrėžta, kad neformalus suaugusiųjų mokymasis yra neatsiejama šiuolaikinės darbo rinkos dalis. Darbuotojai, kurie investuoja į savo įgūdžių atnaujinimą ir tobulinimą, turi didesnes galimybes išlikti konkurencingi, prisitaikyti prie naujų technologijų ir išnaudoti karjeros galimybes dinamiškoje darbo aplinkoje. Pasaulio ekonomikos forumas (WEF) ragina organizacijas ir vyriausybes skatinti suaugusiųjų mokymąsi, kad būtų užtikrintas tvarus ekonomikos augimas ir socialinė gerovė ateityje.

Diskusijos grupėje. V. Lukošūnienės nuotrauka

2.3.2 Kūrybiniai pratimai ne tik apšilimui

...

JOLANTA KAZANAVIČIENĖ,
ŠIAULIŲ ŠVIETIMO KOMPETENCIJŲ CENTRAS
ELVYRA ARBAČIAUSKIENĖ, RASA MARKEVIČIENĖ,
LIETUVOS ETNOGRAFIJOS MUZIEJUS

Pratimas minkštais kamuoliais

Priemonės: 3-5 minkšti kamuoliai.

Eiga: Dalyviai sustoja ratu. Vedantysis meta bet kuriam dalyviui kamuoliuką ir pasako jo vardą. Gavęs kamuoliuką dalyvis turi mesti kitam pasakydamas gaudančiojo vardą. Pirmasis žaidimo etapas tęsiasi tol, kol visi dalyviai gauna kamuolį ir būna jį numetę kitam dalyviui. Etapas pakartojamas 2-3 kartus, kad dalyviai įsidėmėtų, kuriam dalyviui metė ir koks jo vardas. Tuomet į „trasą“ išleidžiamas antras, vėliau trečias, ketvirtas ir penktas kamuoliukai. Metimai daromi vis ta pačia eiliškumo seka.

Paskirtis:

- Susipažinti - žaidimo metu buvo sakomi dalyvių vardai.
- Dėmesiui sutelkti - kamuolys (-iai) metami vis tam pačiam asmeniui.
- Teigiamai atmosferai, bendrystei kurti - dalyviai stovi ratu, mato vienas kitą.
- Teigiamai emocijai ir žaidimo azartui kurti: kamuoliukai negali nukristi ant žemės.

Pratimas su pieštukais

Priemonės: spalvoti pieštukai.

Eiga: dalyviai suskirstomi į grupes, maždaug apie keturias grupes, priklausomai nuo dalyvių skaičiaus. Kuo daugiau grupių, tuo daugiau idėjų/pasakojimų. Vedantysis prašo dalyvių pasirinkti po du pieštukus.

Dalyvių prašoma išreikšti komandinę emociją/idėją pieštukų pagalba. Be išankstinio susitarimo dalyviai dėlioja pieštukus ir kartu sukuria kūrinį (grupės nuotaiką), kurį vėliau pristato.

Paskirtis:

- Išlaisvinti kūrybingumą – iš pieštukų sudėlioti motyvą.

- Išreikšti komandinę emociją – bendras kūrinys.
- Pateikti žodinį pristatymą - įvardinant komandos emociją.

Rezultatas: visos grupės sudėliojo skirtingas kompozicijas.

Grupės, sudėliojusios klaustuką, idėja buvo: kiekvienos naujos žinios kelia daug klausimų ir norą ieškoti atsakymų, o tai ugdo kritinį mąstymą. Ir, kad kiekvienas klausimas veda vis tolyn.

Pratimas „Nupiešk save“

Priemonės: spalvoti ir balti popieriaus A4 lapai, spalvoti pieštukai, flomasteriai.

Eiga: dalyviai pakviečiami išsirinkti sau patinkantį popieriaus lapą ir du pieštukus.

Dalyvių prašoma nupiešti save, bet ne portretą: kas aš esu dabar, kaip jaučiuosi?

Piešiant svarbu savo piešinio nedemonstruoti ir nežiūrėti į kitų piešinius.

Užbaigus piešinį lapai grąžinami vedančiajam. „Portretai“ sumaišomi. Vedantysis traukia piešinius vienas po kito, skirdamas laiko dalyviams įsižiūrėti į „portretą“ ir atspėti autorių.

Paskirtis:

- Ugdo ir atskleidžia kūrybiškumą.
- Sudaro galimybę pajusti save.
- Sudaro sąlygas dalyviams susipažinti, pajusti bendrystę.
- Ugdo dėmesingumą ieškant „portretų“ panašumų su autoriais.

Alternatyva: Pratimas gali būti naudojamas dalyvių susipažinimui. Tuomet dalyvių reikia paprašyti užrašyti ant piešinio savo vardą ir prisistatyti; tai leistų geriau pažinti vieniems kitus.

Pratimas „Užbaik piešinį“

Priemonės: lapas su įvairiais simboliais (viename lape vienas simbolis).

Eiga: lapai su simboliais išdalinami dalyviams prašant užbaigti piešinį. Baigus piešimą dalyviai prašomi surasti kitus dalyvius, turinčius lapą su tuo pačiu simboliu. Palyginami dalyvių tos pačios užduoties skirtingi vaizdiniai.

Paskirtis:

- Laisvina kūrybiškumą.
- Lavina kritinį mąstymą.
- Priemonė komandos formavimui.

Tekstą iliustruoja mokymų dalyvių asmeninio archyvo nuotraukos.

2.3.3 Advokacijos žinutės rengimas

...

ARŪNAS BĖKŠTA,
LIETUVOS SUAUGUSIŲJŲ ŠVIETIMO ASOCIACIJOS EKSPERTAS

Teorinis pristatymas

Advokacija - Tai visuomeninių interesų (ypač marginalizuotų visuomenės grupių) teisių gynimas. (Lietuvos švietimo NVO tinklas).

Čia kalbėsime ne apie advokacijos kompanijos organizavimą, bet kaip parengti tikslinei grupei efektyvią žinutę, kurią galima panaudoti advokacijos kompanijai.

Problemų iškėlimas ir dėmesio atkreipimas

Norint organizuoti sėkmingą advokacijos kampaniją, reikia apsibrėžti tikslinę grupę ir parengti žinutę (pranešimą), kurioje pateikiami duomenys, atkreipiamas dėmesys į problemą ir siūlomi sprendimai. Nagrinėjamos temos aktualumas yra esminis advokacijos kampanijos sėkmės pagrindas. Dažniausios advokacijos temos yra susijusios su sveikatos, teisingumo, švietimo ir darbo problemomis.

Sveikata	Teisingumas	Švietimas	Darbas
- Vienodų galimybių gauti medicininę priežiūrą pripažinimas - Medicinos paslaugų prieinamumas - Sąžiningas elgesys su pacientais - Pagarba asmeniui ir jo sveikatos būklei - Fizinė ir psichinė visuomenės sveikatos būklė	- Asmens neliečiamų teisių pripažinimas - Teisingumo užtikrinimas - Teisinė pagalba asmenims, turintiems prastas prieinamumo sąlygas - Visuomenės teisinio raštingumo ugdymas	- Galimybė gauti valstybės teikiamą išsilavinimą - Paramos priemonių galimybės asmenims, turintiems mokymosi ar pažinimo sutrikimų - Kokybiško švietimo prieinamumas nepaisant geografinės ir socialinio statuso - Mokymosi visą gyvenimą galimybių užtikrinimas	- Darbuotojo orumą pripažįstantis elgesys darbe - Laisvas patekimas į darbo rinką - Vienodas požiūris į darbuotojus - Darbo santykiai - Teisingas atlyginimas už darbą - Lygių teisių užtikrinimas

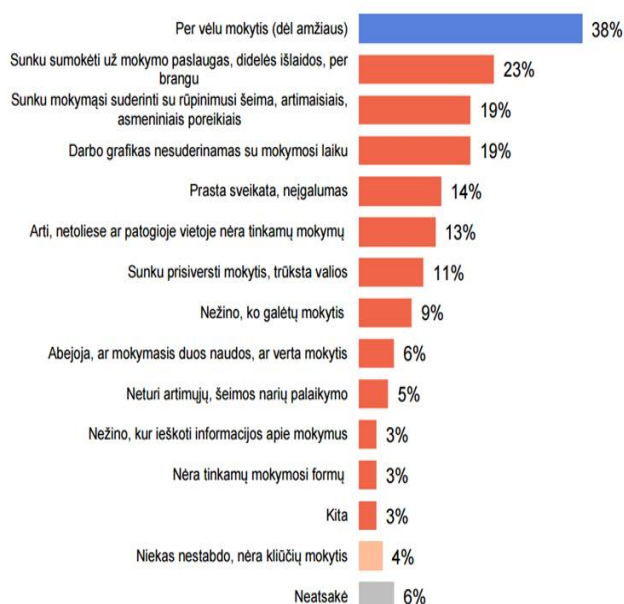
Problemos analizei padės atsakymai į šiuos klausimus:

- Kokios galimos priežastys?
- Kokios galimos pasekmės?

Nustačius problemą reikia ją išanalizuoti, susipažinti giliau. Tam būtina surinkti įrodymus, kurie lems sėkmę. Duomenys, statistika ir atsiliepimai turi būti aiškūs, tikri, konkretūs ir skaidrūs. Jei sumanyta advokacija susijusi su nedidele grupe vietos lygmeniu, pakaks surinkti svarbius duomenis tik apie tą teritoriją ir tik apie kelias suinteresuotąsias šalis. Jei planuojama advokacija nacionaliniu mastu, tuomet reikės statistiškai reikšmingų duomenų, atspindinčių padėtį visoje šalyje.

Pavyzdžiui, siekianti atkreipti dėmesį į mokymosi visą gyvenimą problemas, galima pateikti tyrimų duomenis apie tai kokios yra pagrindinės suaugusiųjų mokymosi kliūtis ir šaltinį, iš kur tie duomenys paimti:

Kliūtys ir barjerai, trukdantys pradėti mokytis

Šaltinis: Gyventojų apklausos ataskaita. (2020). <https://strata.gov.lt/images/tyrimai/2020-metai/svietimo-politika/20200108-MVG.pdf>

Pateikti duomenys rodo, kokių sprendimų reikia padidinti mokymosi prieinamumą suaugusiems.

Kampanijos tikslas

Supratę problemą, išanalizavę kontekstą apsibrėžkite tikslą ir/arba uždavinius, kuriuos norite pasiekti. Tikslai gali būti įvairūs, pavyzdžiui:

- Atkreipti tikslinės grupės dėmesį į problemą.
- Reikalauti, kad problema būtų sprendžiama.
- Reikalauti didesnio finansavimo kokia nors sričiai, veiklai, grupei.
- Siūlyti problemos sprendimo būdą (būdus) ir pan.

Vienu metu galima pasirinkti kelis tikslus, tačiau nepasirinkite per daug tikslų, nes tuomet veiksmai bus nesukoncentruoti. Nusimačius per daug tikslų vienu kartu padidėja nesėkmės tikimybė, nepasitenkinimo pačia kampanija jausmas. Pasirinkdami tikslus, laikykitės S.M.A.R.T. požiūrio: tikslai turi būti specifiniai, išmatuojami, pasiekiami, orientuoti į rezultatus, pamatuoti laike.

Tikslinės grupės nustatymas

Tikslinė grupė, į kurią nukreipiama advokacijos kompanija, turi būti ta, kuri daro realią įtaką problemos sprendimui. Išanalizuokite, kokią naudą gali duoti nusimatytoji tikslinė grupė, kaip ji gali padėti, tada inicijuokite veiksmus, kaip į ją kreiptis ir ją įtraukti. Svarbu parodyti tikslinei grupei, kokią naudą, gaus ji pati, jei imsis veiksmų problemai spręsti. Priešingu atveju, ji tiesiog ignoruos žinutę.

Parenkite žinutę - pranešimą tikslinei grupei

Žinutės struktūra:

- Kokią problemą norime išspręsti?
- Kodėl jiems turėtų rūpėti? Tyrimų rezultatai, statistika, informacija.
- Koks yra problemos sprendimas ir kokią įtaką jis gali turėti?
- Ką konkrečiai turėtų daryti tikslinė grupė?

Veiksmingos žinutės bruožai

- Aiškumas: žinutė turi būti trumpa, tiksli ir lengvai suprantama.
- Tikslingumas: pritaikyti žinutę tikslinei auditorijai.
- Emocinė ir loginė įtaka: derinti faktus su emociniu kreipimusi. Kreiptis į žmonių protus, širdis ir rankas.
- Kanalo pasirinkimas: naudoti tą komunikacijos kanalą, kuris labiausiai tinka pasirinktai grupei (socialiniai tinklai, spauda, susitikimai).

Praktinės užduoties atlikimas mokymuose

...

DAIVA MALINAUSKIENĖ,
SOROS INTERNATIONAL HOUSE DIREKTORĖ

Užduoties planas

- Aptarti aktualius socialinius klausimus/problemas visuomenėje.
- Pasirinkti vieną, kuriai suaugusiųjų švietimas galėtų turėti įtakos.
- Pateikti problemos rimtumo įrodymus.
- Pateikti idėjų, kaip problemą būtų galima sumažinti per suaugusiųjų švietimą.

*Tarptautinė diskusijų grupė.
A.Bėkštos nuotrauka.*

Grupė, kurioje aš dirbau su 4 kolegėmis iš Lietuvos, Latvijos ir Estijos, diskutavo ir nusprendė, kad gilinsis į patyčių internete problemą ir bandys rasti būdus, kaip advokacija ir suaugusiųjų švietimas galėtų prisidėti prie šio labai aktualaus klausimo sprendimo vietos bendruomenėse.

1. Problemos aktualumo įrodymai

Pagal statistiką žmonės patiria net 2240 internetinių patyčių per dieną. Lentelė žemiau iliustruoja problemos rimtumą.

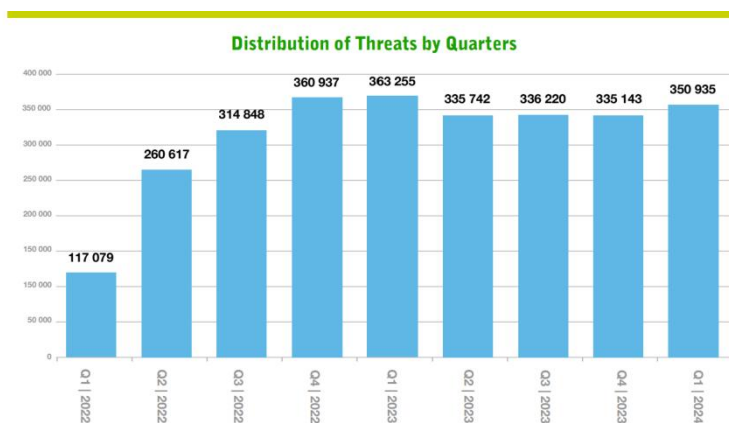

Figure 1. Unique IP addresses at risk by quarter in 2022-2024

2. Tikslinė grupė

Tikslinė grupė pasirinkome pagyvenusius žmones/ senjorus, kurie dėl visiems puikiai suprantamų priežasčių yra labai pažeidžiami naudodamiesi internetu.

3. Pasiūlymai/idėjos problemos sprendimui

- Atviros konsultacijos senjorams vieną kartą per savaitę. Vieta – suaugusiųjų mokymo centrai, bibliotekos.
- Praktiniai mokymai senjorams, kuriuos veda studentai. Vieta – suaugusiųjų mokymo centrai.
- Socialinių darbuotojų/savanorių, kurie konsultuos ir mokys senjorus, parengimas. Vieta – suaugusiųjų mokymo centrai.
- Internetinės platformos kūrimas: platformoje senjorai galės dalintis patirtimi ir gaus patarimų, kaip spęsti susidariusią situaciją; bus skiltis su praktiniais savarankiško mokymosi užsiėmimais – realaus gyvenimo situacijų simuliacijomis ir pan..

4. Problemos sprendimo eiga

- Projekto parengimas.
- Finansavimo paieška.
- Senjorų švietėjų mokymai.
- Besimokančiųjų pritraukimas į konsultacijas ir mokymus.

5. Senjorų paieškos/ pritraukimo būdai ir kanalai

- Informacija apie projekto teikiamas galimybes vietiniuose laikraščiuose.
- Kvietimas dalyvauti mokymuose viešojo transporto ekranuose.
- Patraukliai parengtų atvirukų su informacija apie mokymus ir konsultacijas siuntimas tikslinei grupei.

Pritaikymas po mokymų Lietuvos etnografijos muziejuje

...

RASMA NOREIKYTĖ,
LIETUVOS ETHOGRAFIJOS MUZIEJAUS
RINKODAROS SKYRIAUS VEDĖJA

Iššūkis: pritraukti daugiau vietinių gyventojų savanoriauti muziejuje.

Tikslinė grupė: muziejaus personalas.

FAKTŲ LAPAS

RUMŠIŠKIŲ GYVENTOJAI - MUZIEJAUS AMBASADORIAI!

SĖKMĖS ESMĖ NE KĄ GAUNATE,
BET KĄ DUODATE.

Robin Sharma

- ✦ Jungtinės Karalystės muziejų asociacija teigia, kad savanoriška veikla daugelį metų neatsiejama muziejų sektoriaus dalis, o daugelis muziejų veikia visiškos savanorystės pagrindu.
- ✦ Daugiau nei 500 savanorių per metus Britų muziejuje atlieka įvairias veiklas.
- ✦ Gamtos istorijos muziejuje (JK) daugiau nei 500 žmonių aukoja laiką, kad kviestų žmones lankytis galerijose ir padėtų muziejaus kolekcijų tvarkytojams.
- ✦ JK muziejų asociacija organizuoja kasmetinę Savanorių savaitę - šventę, skirtą paminėti milijonų žmonių savanorystės indėlį visos JK muziejuose.
- ✦ Paveldo muziejų grupė (JK) kasmet skelbia *Savanoriškos veiklos metų lyderio* nominaciją.
- ✦ Berno (Šveicarija) istorijos muziejus turi mokymo/si programą savanorių rengimui.
- ✦ Münsingen (Šveicarijos miestelis Berno kantone, turintis apie 13 000 gyventojų) pilies muziejuje savanoriauja 50 vietos gyventojų.
- ✦ Lietuvos muziejai nuolat ieško savanorių. Savanorių grupes turi MO muziejus, Lietuvos jūrų muziejus, Vilniaus ir Kauno miestų ir kt. muziejai.
- ✦ Lietuvos etnografijos muziejuje savanoriška veikla aktyviai vykdoma jau 5 metus. Per tą laikotarpį muziejuje savanoriavo apie 350 žmonių.
- ✦ LEM dalyvauja mokymosi programoje *European Heritage Volunteers*.

KĄ DARYTI?

- ✦ Kvieskime Rumšiškių miestelio gyventojus burtis į muziejaus mylėtojų bendruomenę.
- ✦ Patys būkime Rumšiškių miestelio bendruomenės dalimi.
- ✦ Sukurkime FB savanorystės grupę vietiniams žmonėms.
- ✦ Pakvieskime vietinius gyventojus į tik jiems skirtus nemokamus renginius.
- ✦ Bent kartą metuose atverkime Rumšiškių bendruomenei muziejaus lobynus.
- ✦ Sukurkime specialią vietiniams gyventojams skirtą „Savanorystės programą“.
- ✦ Suteikime vietiniams savanoriams LEM ambasadoriaus titulą.
- ✦ Sudarykime sąlygas vietos savanoriams nemokamai lankytis LEM ir jo partnerių muziejuose.
- ✦ Organizuokime savanorystės dieną – šventę.

2.3.4 Mokymosi per smalsumą patirtis

Vykdami iš mobilumo mokymų Liepojoje, trumpam stabtelėjome Saldus miestelyje (Latvija). Mažas, jaukus ir „Gotina“ saldinių gamyklėle garsėjantis miestelis mums pateikė ir daugiau patirtinio mokymosi galimybių. Apie jas toliau rašo dvi grupės dalyvės. Trumpas kelionės atokvėpio pasibuvimas virto mokymosi per smalsumą arba kitaip tariant neformalaus savaiminio mokymosi šaltiniu. Keliaudami link namų aktyviai diskutavome apie šį šaltinį, pabrėždami, kad „mokymasis nesimokant“ vyksta dažnai, ypač jeigu:

- Sugebi rasti laiko laiko, kantrybės(!) ir užsispyrimo neskubėti ir visiškai „atsiduoti“ tos akimirkos veiklai.
- Atidžiai klausaisi, dairaisi plačiai atvertomis akimis ir užduodi klausimus kitiems ir sau.
- Atgamini turimas žinias, tegul ir menkas, apie aptariamus dalykus.
- Sujungi malonumą su pažintine nauda, gilinimusi į tai, kas rodoma, apie ką kalbama.
- Stiprini gebėjimą koncentruoti dėmesį į labiausiai dominantį objektą.
- Plėtoji kūrybinį potencialą mąstydamas, kaip perteiksi įgytą patirtį, žinias.
- Reflektuoji, ką sužinojai, pamatei ir patyrei.

LSŠA Konsorciumo nariai pabiro po miestelį.

Čia ir kitame tekste - A. Taunytės nuotraukos.

Sāldus miestelis viliojo išmokimams

...

ARŪNA TAUNYTĖ,
LSŠA VALDYBOS NARĖ

Andragogų kursuose „Ilgūdžių kaleidoskopas“ jau, rodos, buvom daug išmokę, daug sužinoję, daug kuo pasidalinę ir grįždami užsukom į [Saldus](#) – miestelį pietvakarinėje Latvijoje, Kurše, prie kelio Ryga – Liepoja. Sustojimas Saldus’e netikėtai ir maloniai iškėlė daug klausukų, į kuriuos buvo smalsu rasti atsakymus. Net ChatGPT („išmanusis protas“ – taip jį dažniausiai pavadinu ir visi supranta apie ką kalbu) bandė išsisukinėt, nežinodamas kai kurių faktų. Nemažai klausimų atsakė miela mūsų gidė, Saldu’os patriotė Īra Režais, daug ką paporino visagalis Google. Svarbiausia būti smalsiam ir užduoti klausimus, o atsakymas bus!

Tai kas skatino mūsų žingeidumą?

Edukacija Saldaus konditerijos fabrike, kur gaminami saldainiai „karvutės“.

? ar Saldus ir latviškai reiškia “saldus” - taip,- atsako latvė, mūsų gidė, - reiškia „saldus“ arba „mielas“.

? ar miestelis vadinasi Saldus dėl saldžiųjų „karvučių“ – ne. Saldus pirmą kartą paminėtas 1253 m. Anksčiau už Vilnių! Jis turi gilią šaknis Latvijos istorijoje.

? kokia tuomet Saldus pavadinimo kilmė - legenda sako, kad senovės keliautojai, paragavę upelio vandens pastebėjo vandens saldumą. Pavadinimas gali būti siejamas ir su maloniais įspūdziais, kuriuos keliautojai ten patyrė.

? kas tie kūrybingi žmonės, kurie prie miestelio pavadinimo nutarė priderinti „karvučių“ saldumą – „Karvutė“ 1960 m. ėmėsi gaminti Saldus maisto kombinatas.

Skulptūrinė kompozicija ant laiptų prie šv Jono bažnyčios.

? *prie ko mes ir visi turistai fotografuojasi* - tai septynių natūralaus aukščio figūrų kompozicija, atkartojanti Janio Roznetals paveikslo „Po pamaldų“ ([Pec dievkalpojuma](#)) fragmentą (paveikslas sukurtas kaip Peterburgo meno akademijos diplominis darbas 1896 m.).

? *kas pavaizduota tame paveiksle* – žmonės, priklausantys įvairioms socialinėms grupėms, taip pat ir Rozentals tėvai – motina Lavizė ir tėvas Mikelis. Menininkas daug sekmadienių praleisdavo prie bažnyčios, piešdamas vietos žmones.

? *kas tas Janis Rozentals* – [Janis Rozentals](#) (1866-1916) buvo vienas Latvijos modernizmo pradininkų, prisidėjo prie Latvijos nacionalinio meno kūrimo. Sugebėjo įgyti akademinį išsilavinimą ir tapti vienu iš nacionalinės tapybos mokyklos įkūrėjų, baltų meno modernizatorių. Jo santuoka (1903 m.) su suomių dainininke [Elli Forssell](#) puoselėjo kultūrinius Latvijos ir Suomijos ryšius. Rozentāls mirė Suomijoje 1916 m.

? *koks ryšys tarp Saldaus ir Janis Rozentals* - Rozentāls gimė Saldus parapijoje kalvio šeimoje(!) 1866 m. ir gyveno ten iki 1885 m. Nors ir ne pirmą sykį išgirdome šią pavardę, mums buvo netikėta ir įdomu „pačiupinėti“ aplinką, kurioje brendo ir įkvėpimo sėmėsi viena įtakingiausių Latvijos kultūros asmenybių.

? *kada pastatyta ši skulptūrinė kompozicija* - kompozicija pastatyta 2021 m., minint Janio Rozentalio 155-ąjį gimtadienį. Skulptorius [Sandis Aispurs](#) (g. 1983).

Jano Rozentalo Saldaus istorijos ir meno muziejus ([Jana Rozentāla Saldus vēstures un mākslas muzejs](#))

? *kas ta smėlio skulptūra muziejaus kieme* - tai skulptoriaus Karlio Iles darbas „[Viduramžis](#)“ jo jubiliejui skirtos parodos „50 kartų aplink saulę“ atidarymo proga 2024 m. pavasarį. Skulptorius 2010 m. Lietuvoje buvo sukūręs Pikul (!) smėlio skulptūrą... Štai kokių naujienų sužinai, būdamas žingeidus.

? kokie kiti jo darbai
 patraukė dėmesį - Saldus
 miestelio aikštėje yra
 gražiai įkomponuota dar
 viena jo skulptūra –
 fontanas „Medaus lašas“.

Man labai patinka skulptūra Ventspilyje „Spanguolių ėdikas“ ([Dzervenu edajs](#)).

Netikėtai jos nuotrauką aptikau
 Saldus parodoje ir visam
 laikui įsidėmėjau, kad jos autorius
 yra Karlis Ile.

? kodėl Karlis Ile kuria Saldaus miesteliui - jis gimęs Salduje ir grįžta
 atsidėkoti savo gimtinei.

? kodėl muziejuje mus sujaudino Janis Rozentals žmonos portretas -
 dailininkas jautriai ir su meile tapė savo žmoną. Vienas jos portretas yra perkeltas į
 bareljefo formą, tam kad neregiai liksdami galėtų jį suvokti.

? kodėl muziejuje Saldaus istorija mums buvo papasakota taip nuobodžiai -
 greičiausiai todėl, kad pasakotojas dar nepatyrė LSŠA andragogikos kurso
 muziejinių kaimų.

Dosniai žerdami klausukus Saldus'o istorijos puoselėtojai viliote viliojo ieškoti
 atsakymų, žadino žingeidumą ir skatino plėsti mūsų pažinimo ribas. Ne tik apie
 faktus, bet ir apie patriotišką, kūrybišką meilę savo miesteliui, gebėjimus išradingais
 būdais paskatinti žmones atvykti, sužinoti, išmokti, kitiems papasakoti.

Kaip gausēja žinios „nesimokant“

...

DR. VILJA LUKOŠŪNIENĒ,
LSŠA PROJEKTINĒS VEIKLOS EKSPERTĒ

Lankantis Janio Rosentalio vardo istorijos ir meno muziejuje mane labiausiai sudomino ekspozicija, skirta menininkui, kurio vardu pavadintas muziejus. Ypatingai susidomėjau vienu ekspozicijos objektu, parodančiu įtraukaus mokymosi galimybes regos negalią turintiems žmonėms. Bet apie viską iš eilės.

Rozentalio ir Saldus ryšys

Janio Rozentalio (1866 - 1916) varda Saldus miestelio muziejus gavo dėl netoliese esančios menininko gimtinės. Vos 14 metų jis išvyko į Rygą, ten dirbdamas baigė tapybos mokslus, vėliau studijavo ir aktyviai reiškėsi kultūrinėje veikloje Sankt - Peterburge. Šiame mieste Rozentalis rūpinosi Latvijos meno vystymusi: sukūrė Latvijos menininkų grupę „Rūkis“ (Nykštukas), organizuodavo tematinis vakarus ir diskusijas meno temomis.

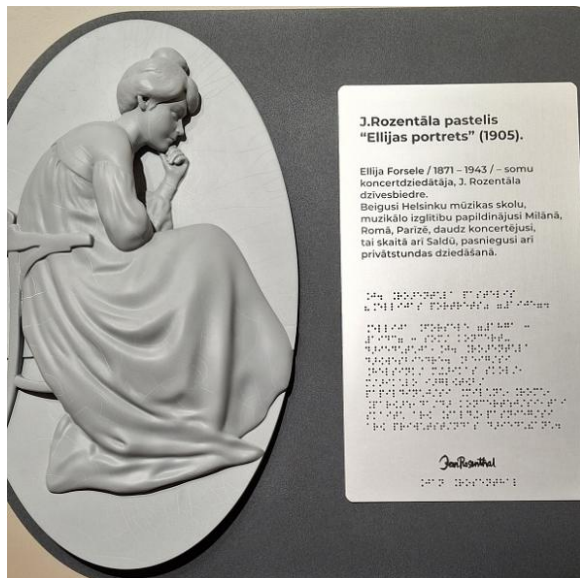
1899 menininkas grįžo į Latviją ir apsigyveno gimtajame Saldus miestelyje, gavo žemės sklypą, pasistatė namą bei studiją. Rozentalio namas su studija yra viena iš Saldus miestelio muziejaus dalių ir vienintelė vieta Latvijoje, kurioje eksponuojami šio latvių tapybos didžiojo meistro ankstyvieji originalūs darbai. Parodoje „Janio Rosentalio svajonių bokštas“ yra keletas eksponatų iš šeimos palikimo ir asmeniniai daiktai, atskleidžiantys menininko kasdienybę. Gyvenimas Saldus miestelyje truko tik pora metų, 1901 metų pabaigoje Rozentalių šeima vėl persikėlė į Rygą.

Menininko Mūza

1903 m. Rozentalis vedė suomių dainininkę Elli Forssell (1871–1943). Muziejaus gidas pasakojo, kad Elli vyrui buvo moters idealas gyvenime ir mene. Rozentalis ją vaizdavo kaip Ievą ir kaip Mariją Magdalietę kryžiaus papėdėje. Dažniausiai Elli Rozentals vyro piešiniuose vaizduojama kaip Madona, švelni ir motiniška moteris su vaiku ant rankų: „Motina ir vaikas“ (Māte un bērns, 1904) ir „Po šermukšniu“ (Zem pīlādža, 1905).

Elli portretas

Elli portreto lipdinys

Rozentalio piešinio kismas

Kaip minėjau, mano dēmesī labiausiai patraukē vienas parodos eksponāts - menininko piešinys pastele „Elli portretas“ (nuotrauka viršūje kairēje) ir jo pritaikymas regos negaliā turintiems žmonēm. Muziejaus darbuotojū pastangomis portretas buvo atkārtots lipdinio forma (nuotrauka viršūje dešīnēje), kurī liesdami regos negaliā turintys žmonēs gali pajauti figūros galvā, kaklā, pečiūs, nugarā. Tekstas apie Elli prie lipdinio parašytas Brailio raštu, kad neregiai arba silpnaregiei galētū susipažinti su trūpa Elli biogrāfijā. Šis Saldaus muziejaus eksponāts unikālus, nes Latvijojē yā vos keli meno kūriniai, kuriuos lytēdamas gali suvokti aklasis ir/ar silpnaregis.

Norėdami dar labiau palengvinti regos negalią turinčių žmonių suvokimą apie žmogų, jo aprangą ir pan. muziejininkai pasiuvo skudurinę lėlę, atvaizduojančią Elli šukuoseną ir drabužius.

Liečiant lėlę susipažįstama su audinių faktūra, ir, klausant muziejininko pasakojimo, bandoma apčiuopti ano meto rengimosi ir šukavimosi ypatumus.

Igytų žinių sujungimas su ankstesnėmis

Būdama kitame projektiniame renginyje Rygoje laisvu nuo programos laiku žavėjausi Rygos Art Nouveau kvartalu Alberto gatvėje, renginiui pasibaigus užsukau į Art Nouveau muziejų. Ir štai, koks sutapimas! Saldus muziejuje turėjau galimybę sujungti dvi patirtis: muziejus Rygoje įkurtas bute, kuriame 1904 - 19015 metais gyveno Janis Rozentalis su žmona. Lankytojai gali apžiūrėti Art Nouveau laikotarpio buto interjerą ir Janio Rozentalio kūrybą aplinkoje, kurioje kūrė menininkas ir kurioje XX amžiaus pradžioje lankydavosi daug svarbių kultūros srityje dirbančių latvių.

Ir gal ne tiek svarbu, kad ankstyvąjį menininko periodą „atradau“ vėliau nei vėlyvesnįjį. Esmė slypi supratime, kiek daug gali patirti, sužinoti ir išmokti „nesimokydamas“.

Mano žinių „nesimokant“ pagrindas - Saldus muziejaus gido pasakojimas, tačiau kai kurias detales tikslinausi papildomai tokiuose šaltiniuose:

- <https://memorialiemuzeji.lv/en/personalities/janis-rozentalis/>
- <https://memorialiemuzeji.lv/en/museums/the-janis-rozentalis-and-rudolfs-blaumanis-museum/>
- Ieva Vilmane, "Saldi zemē" 2023.10.31. Nr. 84 (9198). 7 p.

Tekstą iliustruoja autorės nuotraukos.

3. LSŠA ir jos NARIŲ NAUJIENOS

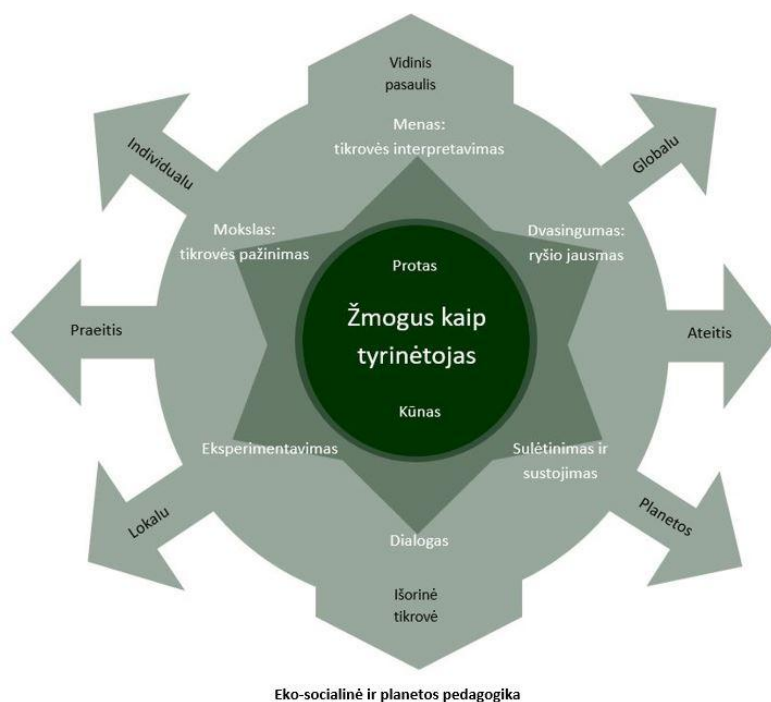
3.1 „EcoSocialAgency – Suaugusiųjų švietėjų parama eko – socialinei veikmei“

...

ŠIUOLAIKINIŲ DIDAKTIKŲ CENTRO INFORMACIJA

Erasmus+ programos projektas „EcoSocialAgency – Suaugusiųjų švietėjų parama eko – socialinei veikmei“ (Adult educators supporting eco – social agency), Nr. 2023-2-FI01-KA210-ADU-000179217.

Eko - socialinė ir planetos pedagogika. Šaltinis: <https://koulujaymparisto.fi/planetaarinen-sosiaalipedagogiikka/>

Projekto tikslas – suaugusiųjų švietėjų kompetencijų tobulinimas ekologinio ir socialinio tvarumo švietimo srityje.

Eko-socialinis ugdymas skleidžia idėją, kad švietimas turėtų būti vertinamas pagal tai, kokias galimybes suteikiame ateities kartoms. Eko-socialiniu švietimu siekiama

permainų visais lygmenimis: asmeniniu, tarpasmeniniu, visuomeniniu. Permainos įmanomos pasitelkiant kritinį mąstymą ir kritinę refleksiją, dialogą. Eko-socialinis švietimas pabrėžia laisvės ir atsakomybės derinimą visuose žmogaus veiksmuose, kuriais turėtų būti siekiama ekologinio vientisumo ir įvairovės, visų žmonių lygybės ir tarpusavio susietumo, demokratijos ir taikos skatinimo.

Pagrindiniai eko-socialinio švietimo aspektai yra globalus ir sisteminis mąstymas, plati pasaulėžiūra, atsakomybės prisiėmimas, saikingumas tenkinant poreikius, žmonių ir gamtos susietumas ir orientacija į ateitį. Tokie paradigminiai pokyčiai turi įvykti švietimo įstaigose bei jų pedagoginėse-didaktinėse priemonėse. Eko-socialinio ugdymo vertybės gali būti įpintos į mokymąsi pasitelkiant kritinę refleksiją, dialogą, orientaciją į ateitį, sisteminį mąstymą ir transformuojantį mokymąsi.

Projekto metu analizuosime suaugusiųjų švietėjų ir besimokančiųjų poreikius, ieškosime būdų, kaip geriausiai galėtume integruoti ekologinio ir socialinio tvarumo temas į suaugusiųjų švietimą. Parengsime medžiagą ir organizuosime praktinius ekologinio ir socialinio tvarumo mokymus, o rezultatais dalysimės su švietimo bendruomene.

Daugiau informacijos: <https://sdcentras.lt/ecosocialagency-suaugusiųjų-svietėjų-parama-ekosocialinei-veikmei/>

Projektą 2023–2025 m. įgyvendina:

- KSL studijų centras (Suomija),
- Mokymosi visą gyvenimą centras „Símenntun“ (Islandija),
- VšĮ „Šiuolaikinių didaktikų centras“ (Lietuva).

3.2. „COMPASS – Gairės mokinių kompetencijų vertinimui“

...

ŠIUOLAIKINIŲ DIDAKTIKŲ CENTRO INFORMACIJA

Erasmus+ programos projektas „COMPASS – Gairės mokinių kompetencijų vertinimui“ (In support of students' competence assessment), Nr. 2023-1-LT01-KA220-SCH-000156521.

ŠIUOLAIKINIŲ DIDAKTIKŲ CENTRAS

COMPASS
COMPETENCE
ASSESSMENT

Projektą 2023–2025 m. įgyvendina:

- VšĮ „Šiuolaikinių didaktikų centras“
- VšĮ „Mokyklų tobulinimo centras“
- Asociacija „Kritinio mąstymo ugdymas skaitant ir rašant“ (Rumunija)
- Konsultacinė švietimo įstaiga „Innoline Oy“ (Suomija).

Projekto tikslas – padėti mokytojams, mokyklų vadovams ir kitiems švietimo specialistams ugdyti ir vertinti mokinių kompetencijas, siekiant visų ir kiekvieno mokinio pažangos ir sėkmės bei skatinant įtraukų ugdymą.

Bendrųjų kompetencijų ugdymas ir vertinimas yra vienas aktualiausių švietimo politikos, mokslo ir praktikos klausimų daugelyje šalių. Pagal Europos Sąjungos tarybos rekomendacijas, valstybės narės turėtų remti ir stiprinti visų žmonių bendrųjų kompetencijų ugdymą visą gyvenimą, nuo pat vaikystės, įtraukiant šią nuostatą į nacionalines mokymosi visą gyvenimą strategijas; didinti visų besimokančių asmenų ir švietimo specialistų informuotumą apie bendrųjų kompetencijų įgijimo svarbą ir jų santykį su visuomene; sudaryti palankesnes

sąlygas įgyti bendrųjų kompetencijų pasitelkiant gerosios patirties pavyzdžius, kad būtų remiamas bendrųjų kompetencijų ugdymas.

Projektu siekiame stiprinti mokytojų ir pedagoginių bendruomenių žinias bei kompetencijų ugdymo ir vertinimo praktiką.

Įgyvendindami tikslą projekto vykdytojai jau apibendrino:

- [kompetencijų vertinimo mokslinius tyrimus,](#)
- [dokumentus ir gerąją praktiką.](#)

Ateityje dar kursime ir testuosime universalų kompetencijų vertinimo modelį bei gaires, rengsime ir dalysimės su mokytojais, mokyklomis bei švietimo politikos formuotojais kompetencijų vertinimo gerosios praktikos pavyzdžiais bei rekomendacijomis.

Daugiau informacijos: <https://sdcentras.lt/projektai/compass-gaires-mokiniu-kompetenciju-vertinimui/>

3.3 Pažinkime pasaulį ir save!

...

VISUOMENINĖS ORGANIZACIJOS „SENJORŲ PASAULIS“ INFORMACIJA

**SENJORŲ
PASAULIS**

„Drauge pažinkime pasaulį ir save“, – sako visuomeninės organizacijos „Senjorų pasaulis“ senjorai, 2024 metais kviesdami visus bei kiekvieną jungtis į virtualią ir įtraukią besimokančių vyresniųjų žmonių bendruomenę. Bendruomenę, kurioje kartu veikdami kuriame, mokomės, bendraujame, dalyvaujame politiniame, kultūriniame, visuomeniniame gyvenime.

Ketvirtus metus veikiantis „Senjorų pasaulis“ yra virtuali mokymų ir bendravimo erdvė vyresnio amžiaus žmonėms, norintiems tobulėti ir prasmingai leisti laiką. Kasmet į pensiją išeina vis daugiau senjorų, gebančių naudotis informacinėmis technologijomis, todėl nuolat ieškome patrauklių, inovatyvių darbo formų, užsiėmimų turinį formuojame atsižvelgdami į besimokančiųjų turimas patirtis ir lūkesčius.

Mokymų akimirka. Senjorų pasaulio nuotrauka

Susiklostė tvirta tradicija kiekvieną ketvirtadienį, ketvirtą popiet visus norinčius pakviesti į atviras, nemokamas paskaitas ZOOM konferencijų platformoje. Susitikimai atliepia organizacijos vertybes: sveikata, bendruomeniškumas, orus bendravimas, smalsumas ir atvirumas. Paskaitas dovanoja žinomi šalies mokslininkai, įvairių sričių specialistai, politikai, menininkai, ekonomistai, visuomenėje žinomi veikėjai ir Lietuvos išeivijos pašnekovai. Nuoširdžiai visiems jiems dėkojame už savanorystę.

Apie būsimas paskaitas-susitikimus skelbiame socialiniuose tinkluose ir interneto svetainėje <https://senjorupasaulis.lt/renginiai/>. Mus lengvai gali rasti kiekvienas, besinaudojantis kompiuteriu, asmuo. Labai džiaugiamės, kai vyresniesiems ar mažiau galimybių ir įgūdžių turintiems senjorams, kelią iki „Senjorų pasaulio“ parodo vaikai ar vaikaičiai, bibliotekų darbuotojai, kitų organizacijų atstovai. Kuriame bendradarbiavimo tinklus tam, kad ir atokiau nuo didžiųjų miestų gyvenantys žmonės išmoktų naudotis informacinėmis technologijomis savo gyvenimiškoms problemoms spręsti. Informacinį naujienlaiškį kas mėnesį siunčiame dviems tūkstančiams prenumeratorių.

Kaip teigia mokslininkai, vyresnio amžiaus žmonių socialinis ratas traukiasi ir balansuoja ant socialinės rizikos ribos. „Senjorų pasaulio“ misija – kurti aplinką, kurioje vienišumą ir socialinę atskirtį dėl amžiaus patiriantys žmonės galėtų būti kuo ilgiau aktyvūs, sveiki ir savarankiški.

Sukūrėme virtualų klubą bendraminčiams, kuriems rūpi sveikatos profilaktika, orus bendravimas, žinios ir įgūdžiai, socialinis aktyvumas ir nauji ryšiai. Stebime ir kaupiamo įdomią patirtį. Klubo nariai sistemingai susitikdami ir bendraudami nuotoliu, įgyja naujų patirčių ir užmezga ilgalaikes draugystes, pagal galimybes teikia savipagalbą vieni kitiems principu „nariai nariams“, tai džiugina. Daugiau apie klubą <https://senjorupasaulis.lt/klubas/>

Daugiau apie Senjorų pasaulyje įgyvendintus ir įgyvendinamus projektus, galima paskaityti <https://senjorupasaulis.lt/projektai/>

3.4. Maži stebuklai mūsų kasdienybėje

...

VILMA AUGLYTĖ,
VILNIAUS „VARPO“ SG DIREKTORIAUS PAVADUOTOJA UGDYMU

Vilniaus „Varpo“ suaugusiųjų gimnazija – formaliojo ugdymo įstaiga – mokykla, suteikianti suaugusiesiems vidurinę išsilavinimą. Tačiau jau kurį laiką gimnazijos erdvėse sklindė idėja, jog suaugusiųjų gimnazija yra kažkas daugiau nei tik vidurinė mokykla; pamažu vystėsi noras ne tik gimnazijos besimokantiejiems, bet ir bet kuriam suaugusiajam pasiūlyti pas mus rasti erdvę pabūti kartu su bendraminčiais, prasmingai praleisti laiką mokantis ko nors nauja, ko nors, kas miela širdžiai. Taip gimė projektas „Sukurkime stebuklą“.

Sukurkime stebuklą

„Sukurkime stebuklą“ – tai trumputis, gruodžio mėnesį vykęs gimnazijos projektas, skirtas stebuklingam metų laikui – Adventui ir Šv. Kalėdų laukimui. Projekto idėja – belaukiant švenčių, tapti mažų stebuklų kūrėjais ir pasiūlyti gimnazijos bendruomenei ne tik pabūti kartu, pasimokyti, bet ir savo pačių rankomis pasigaminti mielą dovanėlę.

Susibūrusi 5 andragogų komanda visus norinčius pakvietė dalyvauti labai skirtinguose edukaciniuose užsiėmimuose: Advento vainikų, dovanų dėžučių, eglutės žaisliuko, sagių gamybos ir angelo kūrimo dirbtuvėse. Pirmasis šio projekto užsiėmimas – advento vainikų kūrybinės dirbtuvės. Mokytojai ir mokiniai iš įvairios, pačių surinktos gamtinės medžiagos: šiaudų, kankorėžių, pušų šakelių, šermukšnių, riešutų kevalų, samanų ar kitų gamtos grožybių, kūrė adventinę fantaziją. Mokyklos erdvės, papuoštos pačių pasigamintais vainikais, nuteikė itin šventiškai, džiugino ne tik jų kūrėjų, bet ir visų besimokančiųjų širdis.

Antrasis projekto susitikimas – dovanų dėžutės dirbtuvės, juk Kalėdos – dovanų metas, o dovanoms supakuoti reikalingos dėžutės. Susirinkus į dirbtuves, pirmiausia

krito į akis kavos skardinių kalnas. Būtent ją, tuščią kavos skardinę ir buvo pasiūlyta paversti mažu Kalėdų stebuklu, kuriame galima paslėpti ir dovanėlę, ir kalėdinius pasižadėjimus. Paprasta audinio skiautė, lašelis klijų ir tuščios skardinės virto linksmomis, žaislingomis ar elegantiškomis dovanų dėželėmis, na o jų gamyba susirinkusiesiems dovanojo dar ir gerą nuotaiką bei kūrybinį malonumą.

Dirbtuvių akimirkos

Kokios Kalėdos be eglutės, o eglutė – be žaisliukų? Žaisliukus gaminome *kimekomi* technika, naudodami medžiagų atraižas ir putplasčio kamuoliukus. Kiekvienas dalyvis pasigamino po unikalų rankų darbo eglutės žaisliuką, į jį sudėdamas kantrybę, kruopštumą, kūrybinį polėkį ir naujas mintis artėjantiems metams.

Ketvirtasis projekto užsiėmimas – sagių gamyba. Kiekvienas dalyvis gavo progą pasijusti juvelyrų ir atsargiai, kruopščiai iš žėrinčių akmenėlių susikurti papuošalą.

Projektą užbaigė angelų kūrimo dirbtuvės. Edukacinio užsiėmimo metu susipažinome su senąja lėlių „gamybos“ technika – angelus rišome, adatos nenaudojome. Angelo kūrimas – magiška veikla. Jį rišant, sutvirtinant galvą, rankas, būtina sugalvoti norą – kiek mazgų mezgi, tiek ir norų sugalvoti turi. Dirbtuvių organizatorė teigė, kad apskritai viskas priklauso nuo mūsų pačių, nuo mūsų minčių, todėl, kurdami angelą, turime galvoti apie tai, ką gero, gražaus jis mums atneš, suteiks – būtent tai iš jo ir gausime.

Džiaugėmės, kad pašėlusiai sukantis laiko ratui sugebėjome rasti laiko stabtelėti ir tiesiog ramiai pabūti, neskubant pasimėgauti kūrybiniu džiaugsmu. Džiugino ir tai, kad projekto siūlomus edukacinius užsiėmimus atrado ne tik gimnazijos mokytojai ir besimokantieji, tačiau sulaukėme svečių ir iš V. Šopeno gatvės bendruomenės, taip įgyvendindami savo norą kviesti į gimnaziją visus suaugusiuosius, ne tik tuos, kurie siekia įgyti vidurinį išsilavinimą. Pradžiugino ir tai, kad prie organizatorių komandos prisijungė ir gimnazijos absolventė – šiuo metu jau edukologė, socialinė pedagogė, ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo pedagogė, studijavusi VPU, VU bei LEU, socialinių industrijų ir komunikacijos magistrė.

Stebuklai tęsiasi

Trumputis projektas baigėsi, tačiau sugebėjimas svajoti, tikėjimas tuo, kad stebuklus kuriame mes patys, tikrai ne. Praėjus metams pagalvojome, kad mokymasis, kūryba laukiant Kalėdų stebuklo – pati geriausia dovana. Taip gimė projekto „Sukurkime stebuklą“ tęsinys „Stebuklai vyksta“. Na o dar po metų, įgyvendinus projektą „Stebuklai tęsiasi“, tapo aišku, kad ši veikla jau tapo gimnazijos tradicija.

Gruodį vykstantys edukaciniai užsiėmimai vis tie patys, tačiau kaskart ir kitokie. Tradiciškai adventinį mėnesį pradedame nuo vainikų, kuriais puošiamos gimnazijos erdvės, dirbtuvių, būtinai pasigaminame eglutės žaisliuką, dėžutę dovanai supakuoti. Vis dėlto kiekvienas vainikas, žaisliukas, dėžutė – vienintelis toks rankų darbo gaminys – kiekvieną kartą vis kitoks, atspindintis vis kitą kūrėjo nuotaiką. Įdomu prisiminti ir praėjusių užsiėmimų akimirkas, palyginti dabartinius darbus su ankstesnių metų kūryba.

Taigi stebuklai Vilniaus „Varpo“ suaugusiųjų gimnazijoje tęsiasi ir išnykti nežada. Nelaukiame, kol nutiks kas nors stebuklinga – stebuklus ne tik susikuriame patys, bet ir kuriame juos kitiems.

Tekstą iliustruoja autorės nuotraukos.

3.5. Judėjimas: mokykla be plastiko

...

JURGITA VAITIEKŪNIENĖ,
PANEVĖŽIO RAJONO ŠVIETIMO CENTRO DIREKTORĖ

Programos „Erasmus+“ KA3 projektas „Judėjimas: mokykla be plastiko“ (angl. „School Plastic Free Movement“, Nr. 621506-EPP-1-2020-1-IT-EPPKA3-IPI-SOC – IN).

Panevėžio rajono švietimo centras – šio projekto veiklų partneris Lietuvoje. Kiti partneriai: Polo Europeo della Conoscenza (Italija) – koordinatorius, Consejeria de Educacion Junta de Castilla y Leon (Ispanija), Make It Better (Portugalija), Association Friends of Education (Šiaurės Makedonija), University of Burgos (Ispanija), Ministry of National Education, Directorate General for EU and Foreign Relations (Turkija).

Pastaruoju metu, regis, visas pasaulis susirūpinęs plastiko tarša. Nestebina ir projekto tikslas sukurti tikslinį mokyklų judėjimą, kad vaikai suvoktų savo vaidmenį saugant žemę ir taptų planetą gelbstinčiais piliečiais.

Kas nuveikta Lietuvoje?

Mokyklos pakviestos dalyvauti ekologinio ugdymo projekte „Aš – gamtos vaikas“. Vyko prasmingos veiklos: patyriminė veikla „Kas kaip suyra?“, išvyka į atliekų perdirbimo įmonę, žaidybinė veikla „Žaidžiu, mokausi, rūšiuoju“, akcija „Plastikiniams maišeliams – ne“, sukurtos metodinės-vaizdinės priemonės „Spalvoti konteineriai“ ir kita. Reikšmingas renginys įtraukiant mokinius į praktinę veiklą – organizuotas šalies 6–13 metų mokinių ekoprojektų konkursas „Jaunieji

mokslininkai gelbsti Žemės planetą“. Sulaukta 13 darbų, kuriuose mokiniai kūrybiškai keitė plastiką į tvarias medžiagas, pvz., plastikines lėles pakeitė popierinėmis, medžiaginėmis; sąsiuvinį, knygų plastikinius aplankalus – popieriniais, plastikinį sporto inventorių alternatyviomis medžiagomis. Nugalėtojų komanda Panevėžio r. Velžio gimnazijos 5 mokiniai (mokytoja ekspertė Jolanta Andriuškevičienė) idėjas pristatys tarptautinėje konferencijoje Veronoje (Italija).

Projekto komanda. Projekto vykdytojų nuotrauka

Projekte dalyvaujantys mokytojai gilino kognityvinės srities kompetencijas Italijoje, dalyvavo tarptautinėje konferencijoje Šiaurės Makedonijoje.

Plačiau apie projektą skaitykite <https://schoolplasticfreemovement.org/lt/>

3.6. „Lingoudami muokiem i muokiemies“

...

NIJOLĖ VAIČEKAUSKĖ,
TELŠIŲ ŠVIETIMO CENTRO METODININKĖ

Projekto tikslai ir uždaviniai

- Populiarinti neformalųjį suaugusiųjų švietimą Telšių rajono savivaldybėje;
- Ugdyti suaugusiųjų švietimo teikėjų bendradarbiavimo ir kūrybiškumo kompetencijas.
- Suburti Telšių rajono suaugusiųjų švietimo teikėjus bendrystei ir drauge dalyvauti Žemaitijos sostinės šventėje „Telšė linGOun“ 2023;
- Organizuoti edukacines veiklas šventės „Telšė linGOun“ 2023 svečiams-suaugusiesiems ir jų šeimos nariams;
- Išrinkti aktyviausius edukacinių veiklų dalyvius ir juos apdovanoti.

Vykdymas

Datos: 2023 m. gegužės mėn. (pasiruošimo etapas), birželio mėn. (dalyvavimas Žemaitijos sostinės šventėje, refleksija per suaugusiųjų švietėjų edukacinius pusryčius), rugsėjo mėn. (dalyvių - laimėtojų apsilankymas SŠ teikėjų įstaigose).

Vietos: Telšių miesto Zakso kalva, Telšių švietimo centras, Žemaičių muziejaus „Alka“ Žemaičių kaimo muziejus, Telšių rajono savivaldybės Karolinos Praniauskaitės viešoji biblioteka.

Dalyviai: įstaigos, teikiančios neformalųjį suaugusiųjų švietimą Telšių rajono savivaldybėje.

Tikslinė grupė – Telšių rajono suaugusieji gyventojai.

Šventė „Telšė linGOun“

2023 m. birželio 10 d. miesto šventės Vaikų pramogų erdvėje ant Zakso kalno suaugusiesiems nuobudžiauti taip pat neteko. Čia į edukacijas juos pakvietė net 7 Telšių rajone veikiančios suaugusiųjų švietimo teikėjai: Telšių švietimo centras, Telšių r. savivaldybės Karolinos Praniauskaitės viešoji biblioteka, VšĮ Telšių regioninis profesinio mokymo centras, Telšių socialinių paslaugų centras Globos

centras, Šiaulių prekybos, pramonės ir amatų rūmų Telšių filialas, Telšių Trečiojo Amžiaus Universitetas, Maltos ordino pagalbos tarnybos Telšių grupė.

Kol vaikučiai šoko, dainavo su linksmuoju klounu, dalyvavo Telšių STEAM atviros prieigos centro ar Robotikos akademijos edukacijose, juos atlydėję tėveliai, seneliai galėjo aplankyti šalia palapinėse įsikūrusias suaugusiųjų švietėjų organizacijas ir sudalyvauti įvairiose edukacijose, viktorinose, pažaisti edukacinius žaidimus ar tiesiog pasikalbėti apie šių organizacijų veiklą suaugusiųjų švietime.

Džiaugiamės, kad šventės dalyviai buvo smalsūs ir norėjo sužinoti apie neformaliojo mokymosi galimybes suaugusiesiems rajone bei išbandyti save įvairiose edukacijose, viktorinose. Nuo 12 iki 15 val. suaugusiųjų švietėjų palapinėse apsilankė apie 100 dalyvių. Šventės dalyvių kortelėse edukacijų organizatoriai žymėjo asmens dalyvavimą veikloje.

Aktyviausiųjų laukė dovanos – tėtis, mama, senelis, močiutė galėjo laimėti dovanų kuponą visai šeimai – apsilankymą vienoje iš įstaigų, teikiančių neformalųjį suaugusiųjų švietimą Telšių rajone ir dalyvauti šių įstaigų paruoštoje edukacijoje: Telšių švietimo centro Telšių STEAM atviros prieigos centre, Žemaičių muziejaus „Alka“ Žemaičių kaimo muziejuje, Telšių r. savivaldybės Karolinos Praniauskaitės viešosios bibliotekos mokymo centre.

Ukrainiečiai – edukacijų dalyviai

Džiugu, kad suaugusiųjų edukatorių neaplenkė ir pabėgėliai nuo karo Ukrainoje, gyvenantys Telšių rajone. Suaugusiųjų švietėjai noriai prisideda prie jų priėmimo ir integravimo į mūsų visuomenės gyvenimą. Dalyvaudami šventėje ukrainiečiai galėjo susipažinti su įvairių įstaigų, organizacijų atstovais ir jų švietėjiškomis veiklomis bei pamažu įsitraukti į jas. Telšių švietimo centre lankiusieji lietuvių kalbos kursus jau drąsiau dalyvavo edukacijose ir netgi vedė vieną jų.

Noras siekti geresnių rezultatų

Pasibaigus šventei, rajono suaugusiųjų švietėjai Šiaulių prekybos, pramonės ir amatų rūmų Telšių filiale susirinko tradicinių edukacinių pusryčių, kur aktyviai diskutavo apie galimybes plėsti ir tobulinti suaugusiųjų švietėjų dalyvavimą bendruose rajono renginiuose. Nors rajone netrūksta iniciatyvų, renginių, skirtų rajono suaugusiųjų švietimui, labai svarbu jų kokybė. Džiugina kolegų siekimas ir noras siekti geresnių rezultatų suaugusiųjų švietime.

Projekto poveikis

- Šeima, laimėjusi apsilankymą Telšių STEAM atviros prieigos centre, 2023 m. Mokslo ir žinių dieną šventė kartu. Švietimą teikiančios įstaigos šeimai atvėrė duris ir susipažindino su įvairiomis edukacinėmis veiklomis suaugusiesiems. Apsilankymai pakeitė šeimos požiūrį į neformalųjį suaugusiųjų švietimą, parodė, kad Telšiuose yra įvairi edukacijų suaugusiesiems pasiūla.
- Šeimos patirtis tapo jos draugų, pažįstamų nauja patirtimi. Šeima pasidalino patirtimi su Telšių rajono gyventojais: filmuota medžiaga [Neformalusis suaugusiųjų švietimas Telšių rajone 2023 \(youtube.com\)](https://www.youtube.com/watch?v=...) buvo demonstruojama suaugusiųjų mokymosi savaitės „Mokymosi tinklai“ metu.
- Įvyko gerosios patirties sklaida: parašyti straipsniai regioninėje spaudoje ir Telšių švietimo centro svetainėje <https://sctelsiai.lt/lingoudami-muokiem-i-muokiemies/>; žinutės ir nuotraukos publikuojamos socialiniame tinkle Facebook;

Tekstą iliustruoja Nijolės Vaičekauskės ir Vidos Urnikienės nuotraukos.

3.7. „Virtualiosios ir papildytosios realybės pritaikomumas suaugusiųjų švietime“

...

MARIJAMPOLĖS MEILĖS LUKŠIENĖS ŠVIETIMO CENTRO INFORMACIJA

Nuo 2023 rugsėjo 1 dienos Marijampolės Meilės Lukšienės švietimo centras (toliau Centras) ir S.A.F.E. Projects (Nyderlandai) pradėjo įgyvendinti „Erasmus+“ programos finansuojamą tarptautinį, mažos apimties partnerystės suaugusiųjų švietimo srityje projektą „Virtualiosios ir papildytosios realybės pritaikomumas suaugusiųjų švietime“ (Nr. 2023-1-LT01-KA210-ADU-000157054). Projekto tikslas - tobulinti suaugusiųjų mokytojų skaitmenines kompetencijas, susijusias su dirbtinio intelekto ir (arba) papildytosios realybės panaudojimu suaugusiųjų mokymo(si) procese. Šis projektas pratęsia anksčiau Centro įgyvendinto projekto „Suaugusiųjų švietėjų skaitmeninių kompetencijų ugdymas“ tikslą, kuris sustiprina suaugusiųjų mokytojų skaitmeninės kompetencijas, orientuotas į andragogikos metodiką.

Rengti šį projektą paskatino spartūs pokyčiai švietime. Virtualios ir papildytosios realybės technologijų naudojimas gali iš esmės pakeisti švietimo ir mokymosi būdus, ypač neformaliajame suaugusiųjų švietime. Šios technologijos gali ženkliai prisidėti kuriant įtraukiančias mokymosi aplinkas, plėtojant kritinį mąstymą, didinant mokymo(si) prieinamumą, ypač besimokantiesiems, kurie dėl geografinių ar kitų kliūčių negali dalyvauti užsiėmimuose. Projektu siekiame padėti suaugusiųjų mokytojams geriau suprasti virtualios realybės ir andragogikos ateitį bei padėti jiems pasirengti dirbti su virtualios ir papildytosios realybės technologijomis.

Projekte parengsime dirbtinio intelekto, virtualiosios ir (arba) papildytosios realybės pritaikymo suaugusiųjų švietime koncepciją ir rekomendacijas, surengsime gerosios patirties mainų seminarus „Hologramos, virtualioji ir papildytoji realybė – suaugusiųjų švietimo ateitis“, organizuosime diskusijas ir konferencijas.

3.8. „Žalioji ateitis – bendradarbiavimas tarp kartų“

...

DAIVA MALINAUSKIENĖ,
SOROS INTERNATIONAL HOUSE DIREKTORĖ

2021-ųjų metų pavasarį Europos Parlamentas paskelbė iniciatyvą, vadinamą *Žaliuoju kursu*. Ši iniciatyva skatina tvarų ekonomikos augimą ir siekia klimato neutralumo iki 2050 metų. Ji yra pagrįsta idėja, kad ekonomines veiklas ir aplinkos apsaugą galima derinti taip, kad būtų užtikrinta ilgalaikė tvarumo perspektyva.

Siekdamos prisidėti prie Žaliojo kurso tikslų įgyvendinimo, trys institucijos - [*Soros International House*](#) (Lietuva), [*Biedriba Eurofortis*](#) (Latvija) ir [*More Mosaic*](#) (Švedija) parengė ir vykdo NordPlus Adult projektą *Žalioji ateitis – žaliosios ateities dienos tarp kartų vietos bendruomenėse* (projekto Nr. NPAD-2022/10046).

Projekto tikslinė grupė - aktyvus jaunimas ir vyresniosios (50+) kartos žmonės, kuriems rūpi aplinkosauga ir žalioji Europos ateitis.

Projekto tikslas - Keitimasis patirtimi ir gerąja praktika tarp kartų bei įvairaus amžiaus žmonių įsitraukimas į veiklas, prisidedančias prie Europos *Žaliojo kurso* tikslų įgyvendinimo.

Pagrindinės projekto veiklos:

- Iniciatyvinių grupių, kurios kuria trumpus vaizdo įrašus bei užrašo istorijas apie mus supančią gamtą ir aplinkos pokyčius, steigimas partnerių šalyse.
- Gerosios patirties pavyzdžių rinkinio apie aplinkai draugišką gyvenimo būdą ir iniciatyvas sudarymas.

- *Žaliosios ateities* dienų organizavimas projekto šalyse partnerėse.
- Baigiamojo tarptautinio *Žaliosios ateities* renginio organizavimas viešojoje erdvėje Vilniuje.

Projekto partneriai surinko ir pristatė gerosios patirties pavyzdžius, o iniciatyvinių grupių nariai parengė medžiagą – vaizdo įrašus ir istorijas bei patirtis apie aplinkosaugą, mus supančią gamtą ir aplinkos pokyčius.

2023-ųjų rudenį -2024-ųjų žiemą projekto partneriai organizavo *Žaliosios ateities* dienų renginius savo šalyse. Lietuvoje kartu su asocijuotais partneriais *Aplinkosaugos koalicija* www.akoalicija.lt bei *Senjorų pasaulis* www.senjorupasaulis.lt šiuos renginius organizavome Vilniaus *Karoliniškių* bei *Varpo suaugusiųjų* gimnazijose, Vilniaus lopšelyje-darželyje *Paslaptis* Naujojoje Vilnioje bei *Vilniaus rajono centrinėje bibliotekoje* Rudaminoje, kur be vietos bendruomenės atstovų renginyje dalyvavo Rudaminos *Ryto* gimnazijos moksleiviai.

Renginių metu savo poziciją išreikšti pakvietėme *Žaliojo kurso* aktyvistus, vietos bendruomenių, nevyriausybinių organizacijų atstovus bei švietimo institucijų darbuotojus ir besimokančiuosius. Jaunesniosios ir vyresniosios kartos žmonės turėjo galimybę paanalizuoti iniciatyvinės grupės surinktas istorijas ir pasakojimus bei padiskutuoti ir pasitarti, ką galima nuveikti kartu, kad mūsų vaikai ir anūkai gyventų žalioje ir tvarioje Europoje.

2024 m. birželio 3 d. Vilniaus Karoliniškių rajono gatvėse ir gimnazijoje organizavome labai sėkmingą baigiamąjį tarptautinį projekto renginį – pilietinę akciją *VEIKIME! Mano miesto ir Europos žaliąją ateitį.*

Renginio metu gimnazijos bendruomenė kartu su projekto partneriais kūrė koliažą *Žaliosios ateities viziją*, viešosiose miesto erdvėse kvietė Karoliniškių rajono gyventojus pokalbiui apie tvarumą ir jų požiūrį į Žaliąjį kursą, o gimnazijos fojė užaugo *Žaliosios ateities medis*, kurio šakas papuošė palinkėjimai sau ir pasauliui, veikė projekto dalyvių iš Lietuvos, Latvijos ir Švedijos fotografijų paroda.

Daugiau informacijos apie projektą ir jo veiklas rasite [čia](#)

3.9 „Kritinio mąstymo teorija suaugusiųjų mokymosi praktikoje: įkvėpimas veikti kritiškai“ (MIND)

...

DR. IRENA ŽEMAITAITYTĖ,
LSŠA VALDYBOS PIRMININKĖ

Co-funded by
the European Union

Projektu siekiama skatinti kritinio mąstymo (*toliau - KT*) plėtotę neformaliajame suaugusiųjų švietime, gilinti suaugusiųjų švietėjų profesinius gebėjimus ir įgalinti skirtingas besimokančiųjų grupes taikyti ir lavinti KT įgūdžius įvairiose asmeninio, bendruomeninio, profesinio ir socialinio gyvenimo srityse.

Tarptautinė projekto komanda. LSŠA archyvo nuotrauka.

Projekte atliekama mokslinės literatūros analizė, suaugusiųjų švietimo dokumentų tyrimas, kuriamas kritinio mąstymo ugdymo modelis, jo taikymo programa ir praktinių priemonių rinkinys, taip pat rekomendacijos suaugusiems politikos formuotojams. Viso projekto metu vyks konsultuojamasis ugdymas ir abipusis

mokymasis skirtingoms tikslinėms grupėms – projekto komandai, suaugusiųjų švietėjams ir suaugusiems mokiniams.

Projekto veiklos pateiks įrodymais pagrįstus atsakymus į klausimus:

- *Kas yra kritinis mąstymas neformaliajame suaugusiųjų švietime?*
- *Kokia jo vertė asmeniui, organizacijai, bendruomenei ir visuomenei?*
- *Kaip jis gali būti specialiai sukurtas ir pritaikytas skirtingoms situacijoms ir kontekstams?*

Atsakymai atsispindės projekto rezultatuose:

- Mokslinės literatūros sąvadas.
- Suaugusiųjų švietimo dokumentų/programų analizės ataskaita.
- Kritinio mąstymo ugdymo programa ir priemonių rinkinys.
- Rekomendacijos suaugusiųjų švietimo politikams.

Projektą įgyvendinant bendradarbiauja:

- Lietuvos suaugusiųjų švietimo asociacija, Lietuva (koordinatorius),
- Šiuolaikinių didaktikų centras, Lietuva,
- Educational development Center ir Latvian Adult Education Association (Latvija), Ustanova za obrazovanje odraslih Dantei ir Pucko otvoreno uciliste Libar (Kroatija), Studii Economice DIN Bucuresti ir Asociatia Egomundi (Rumunija).

Projektą “Critical theory in adult education practice: Empowerment for critical actions” (MIND) Nr. 2023-1-LT01-KA220-ADU-000153426 finansuoja „Erasmus+“ programa.

3.10 Mobilumo projektas andragų profesionalizacijai

...

DR. VILJA LUKŠŪNIENĖ,
LSŠA PROJEKTOINĖS VEIKLOS EKSPERTĖ

2021 m. vasario mėnesį Švietimo mainų paramos fondas suteikė Lietuvos suaugusiųjų švietimo asociacijai programos „Erasmus+“ suaugusiųjų švietimo mobilumo konsorciūmo koordinatoriaus akreditaciją (akreditacijos numeris – 2020-1-LT01-KA120-ADU-094716). Akreditacija galioja 7 metus (2021 - 2027 m. .

Ilgalaikė mobilumų strategija

Siekdama akreditacijos LSŠA pateikė ilgalaikę galimų suaugusiųjų švietėjų mobilumų, kurių pasiekimai stiprintų suaugusiųjų švietėjų profesionalumą, strategiją. Strategija buvo parengta atsižvelgiant į LSŠA bendradarbiavimo su savo nariais poreikius, išryškėjusiais įvairių renginių, diskusijų metu bei vykdamas bendrus projektus. Buvo išaiškinta, kad didžiausias LSŠA narių poreikis yra tobulinti andragoginį meistriškumą srityse, kuriose nuolat ir/arba naujai kyla iššūkiai:

- Suaugusiųjų mokymo turinio, metodų ir mokymo/metodinių priemonių tobulinimas dėl sparčių pokyčių visuomenėje, informacijos gausos, kintančio turinio, besikeičiančių suaugusiųjų lūkesčių, poreikių, reikalavimų mokymuisi. Andragogai turi sukaupę praktinę metodinę patirtį, kurią ne visuomet geba paversti metodine priemone.
- Nuotolinio ir mišraus mokymo(si) programų suaugusiems kūrimas ir vykdymas dėl COVID - 19 situacijos tapęs itin aktualiu, nes visos įstaigos (ir LSŠA) jau taiko šią mokymosi formą, bet ieško būdų, kaip kurti efektyvias nuotolinio ir mišraus (blended) mokymosi programas bei pritaikyti mokymo medžiagą tokiems mokymams.
- Įtraukiojo mokymosi visoms suaugusiųjų grupėms organizavimas, programų kūrimas ir metodika dėl vis įvairėjančių socialinių grupių sudėties visuomenėje ir mokymosi auditorijose. Poreikis giliau domėtis socialinės įvairovės įtraukties į mokymąsi tema kyla, norint atsakyti, kaip sujungti auditorijoje esančių žmonių

patirtis, poreikius ir lūkesčius taip, kad visų grupių mokymąsi lydėtų sėkmė? Lietuvoje metodikos, metodinių priemonių šia tema trūksta.

- Besimokančių suaugusiųjų mokymosi įgalinimo, suaugusio mokinio savivaldumo ir mokėjimo mokytis stiprinimo dėl siekio, kad suaugusieji ugdytųsi būti autonomiškais mokiniais. Patarimų karjeros, gyvenimo, tolesnio augimo klausimais ir profesionalios pagalbos suteikimo dėl kintančio andragogo vaidmens (iš dalyko mokytojo į patarėją, konsultantą).
- Tarptautinės patirties įveiklinimo savo veikloje dėl refleksijos ir analitinio mąstymo stokos, negebėjimo susieti savo darbinę patirtį su įgyta mobiluose ar kt. projektuose.

Pirmasis etapas: trejų metų (2021 – 2024) mobilumo planai

Akreditacijos paraiškoje buvo pristatyta pirmųjų trejų metų mobilumo planai.

Pagrindiniai pirmųjų trejų metų mobilumų tikslai:

1. Tobulinti suaugusiųjų mokytojų kompetencijas parenkant suaugusiųjų mokymo turinį, metodus ir rengiant mokymo/metodines priemones.
2. Plėtoti ir stiprinti suaugusiųjų mokytojų ir vadybinio personalo gebėjimus kurti ir įgyvendinti nuotolinio bei mišraus mokymosi programas.
3. Sužadinti andragogų ir vadybinio personalo jautrumą įtraukiojo mokymo(si) problematikai ir galimų sprendimų paieškai.
4. Plėtoti aukšto lygio tarptautinį mobilumą.

Pirmajam projekto vykdymo etapui savanoriškumo pagrindu į konsorciumą susibūrė penkios įstaigos/organizacijos

*Marijampolės
Trečiojo amžiaus
universitetas*

- Lietuvos suaugusiųjų švietimo asociacija
- Šakių Trečiojo amžiaus universitetas
- Marijampolės Meilės Lukšienės švietimo centras
- Marijampolės trečiojo amžiaus universitetas
- VšĮ Valstybės ir savivaldybių mokymo centras „Dainava“

Pirmasis etapas sėkmingai baigtas: įvyko 62 mobilumai, Konsorciumo narių atstovai dalyvavo penkiuose mokymosi kursuose, važiavo į du darbo stebėjimo vizitus, LSŠA lankėsi ir mokymus vedė trys kvietiniai ekspertai.

Antrasis etapas: atnaujintas Europos planas 2024 – 2027 metams

2024 m. projekto tęstinumui sukurtas naujas LSŠA narių konsorciumas. Iš šešiolikos organizacijų/įstaigų, pageidavusių dalyvauti Konsorciumo veikloje, įtrauktos 8:

- Soros International House
- Visuomeninė organizacija „Senjorų pasaulis“
- Šiuolaikinių didaktikų centras
- Lietuvos etnografijos muziejus
- Šiaulių TAU
- Šiaulių švietimo kompetencijų centras
- Lietuvos suaugusiųjų mokymo centrų vadovų asociacija
- Lietuvos suaugusiųjų švietimo asociacija

Sukūrus naujos sudėties Konsorciumą peržiūrėti, patikslinti ir atnaujinti Europos plano tikslai:

1. Tobulinti suaugusiųjų mokytojų kompetencijas parenkant suaugusiųjų mokymo turinį, metodus ir rengiant mokymo/metodines priemones, atsižvelgiant į tvaraus vystymosi iššūkius.

Siekiant šio tikslo numatoma, kad mobilumuose dalyvaus 28 andragogai ir/ar vadybinis personalas; 12 mobilumų dalyvių atnaujins veiklos programas, įtraukdami parsivežtą patirtį; bus parengta 1 metodinė medžiaga.

2. Plėtoti ir stiprinti andragogų ir vadybinio personalo gebėjimus kurti ir įgyvendinti nuotolinio, mišraus ir hibridinio mokymosi programas, pasitelkiant moderniausius skaitmeninio amžiaus IKT įrankius.

Numatomi šio tikslo rezultatai: 16 andragogų ir vadybinio personalo dalyvaus mobilumuose, bus parengtos 4 mokymo(si) programos įtraukiant pažangiausius IKT įrankius, parašytas 1 metodinis straipsnis apie dirbtinio intelekto naudojimą suaugusiųjų švietime.

3. Sužadinti andragogų ir vadybinio personalo jautrumą įtraukiojo mokymo(si) problematikai ir galimų sprendimų paieškai.

Siekiant šio tikslo planuojama, kad mobilumuose dalyvaus 16 andragogų ir vadybinio personalo ir bus parengta 1 metodinė medžiaga.

4. Plėtoti aukšto lygio tarptautinį mobilumą.

Tikslo įvykdymą demonstruos tokie rezultatai: į mobilumus išvyks 5 grupės, kurias sudarys 60 dalyvių iš 7 LSŠA narių.

**Co-funded by
the European Union**

4. AKTUALIJOS. SUAUGUSŲJŲ ŠVIETIMAS EUROPOJE ir LIETUVOJE

4.1. Susipažinkime: Europos suaugusiųjų švietimo asociacijos mokymosi platforma

Nuo 1953 metų Europos suaugusiųjų švietimo asociacija (EAEA) yra Europos neformalaus suaugusiųjų mokymosi balsas. Šiuo metu ji vienija 120 organizacijų iš 43 šalių. Kasmet EAEA savo nariams ir ne tik jiems siūlo galimybes tobulinti kompetencijas suaugusiųjų švietimo ir mokymosi srityje.

2024 metais trys LSŠA koordinuojamo konsorciumo narių atstovės dalyvavo EAEA organizuose tarptautiniuose mokymuose „Saugių suaugusiųjų mokymosi erdvių kūrimas ir palaikymas“ (skaitykite 2.2 skyrelyje). Tai tik vienas mokymų pavyzdys iš EAEA pasiūlos.

Šiame straipsnyje pristatau visiems suaugusiųjų švietimo ir mokymosi klausimais besidominantiems prieinamą mokymosi formą - EAEA nuotolinio mokymosi platformą learning.eaea.org

Platformos koordinatorių teigimu, mokymosi platforma yra vartai į mokymąsi visą gyvenimą ir suaugusiųjų švietimą. Platforma siūlo kursus, pritaikytus unikaliems suaugusiųjų švietėjų, suaugusiųjų švietimo organizacijų, besimokančiųjų ir politikos formuotojų poreikiams ir siekiams. Platformoje siūlomi mokymai gali padėti tobulėti karjeroje, tyrinėti naujus pomėgius, augti asmeniškai ar tiesiog plėsti akiratį.

Mokymosi kursų turinys pasiekiamas internete, todėl bet kada galima prisijungti prie bet kurių kursų ir mokytis dalyviui tinamu tempu. Galima dalyvauti atskirose sesijose, atitinkančiose interesus, arba visame kiekvienos programos kurse.

Mokymosi platformos programos

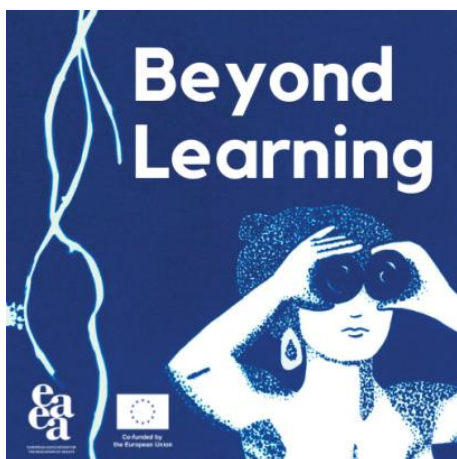
- Suaugusiųjų mokymosi Europoje įvadas.
- Už mokymosi ribų: besimokantieji ir mokytojai apie žaliąjį kursą.
- regALE: Regioniniai suaugusiųjų mokymosi ir švietimo pajėgumai.
- FutureLabAE: „Suaugusiųjų švietimas - pokyčiams“.

Suaugusiųjų mokymosi Europoje įvadas⁵

[Šiame kurse](#) pateikiama trumpa suaugusiųjų mokymosi Europoje apžvalga, apimanti pagrindines neformaliojo suaugusiųjų švietimo sąvokas. Dalyviai supažindinami su suaugusiųjų švietimo praktika konkrečiose Europos šalyse. Pristatoma suaugusiųjų švietimo advokacijos samprata ir pateikiami sėkmingų iniciatyvų pavyzdžiai.

Kursą sukūrė EAEA, naudodama jau turimus išteklius. Visus vaizdo ir garso įrašus, įtrauktus į kursą, sukūrė EAEA, vykdydama ES finansuojamus projektus, arba EAEA organizacijos narės, apie tai minima kiekviename modulyje.

Už mokymosi ribų: besimokantieji ir mokytojai apie žaliąjį kursą

Beyond Learning: Voices of learners and educators in green transition

[Beyond Learning](#) yra kursas, kuriuo norima padėti besimokantiems ir pedagogams geriau suprasti perėjimo prie žaliojo/tvaraus aspektus. Mokymosi kursas papildo EAEA kuriamas tinklalaidės *Beyond Learning*. Tinklalaidėse EAEA apklausia besimokančiuosius, pedagogus ir bendruomenių organizatorius, kodėl mokymasis turėtų būti ekologiškesnės ateities pagrindas ir kaip šis judėjimas formuoja jų gyvenimą ir bendruomenes. Į E- mokymosi kursą įtraukta papildoma medžiaga apie

⁵ Čia ir kitur: Platformos mokymo programų logotipai ir iliustracijos iš EAEA internetinės svetainės learning.eaea.org

tinklalaidėse aptariamas temas, analizuojami konkretūs atvejai. Kurso metu pagrindinis dėmesys skiriamas tarpdisciplininiam suaugusiųjų mokymuisi ir švietimui, sujungiant švietimą ir kitas mokymuisi bei žaliajam pereinamajam laikotarpiui svarbias sritis, pavyzdžiui, mokslas, menas ir architektūra.

regALE: Regioniniai suaugusiųjų mokymosi ir švietimo pajėgumai

REGALE: "Regional capacity for Adult Learning and Education"

[RegALE](#) mokymosi kursas skirtas suaugusiųjų švietėjams, kuriems rūpi, kaip stiprinti regionines / vietines suaugusiųjų švietimo organizacijas, plėtojant tinklus tarpusavyje ir su regioninėmis / vietos valdžios institucijomis. Kursą sudaro vienuolika modulių.

FutureLabAE: „Suaugusiųjų švietimas - pokyčiams“

FutureLabAE: "Change-oriented Adult education"

Projektas „[FutureLabAE](#)“, kurio medžiagos pagrindu sukurtas E- mokymosi kursas, sprendė Europos demokratijos iššūkių ir pagrindinių, ypač skaitmeninių, įgūdžių stokos klausimus.

Mokymosi platformoje yra du internetiniai kursai:

- 1) [Pokyčius skatinantis suaugusiųjų švietimas ir skaitmeninimas](#). Penkių modulių kursas skiriamas į pokyčius orientuoto suaugusiųjų švietimo sampratos ir principo panaudojimo skaitmenizacijos iššūkiams individualiame gyvenime, bendruomenėse ir apskritai visuomenėje valdyti aptarimui.
- 2) [Pokyčius skatinantis suaugusiųjų švietimas ir demokratija](#). Penkių modulių kursas supažindina su į pokyčius orientuoto suaugusiųjų švietimo samprata ir į pokyčius

orientuoto suaugusiųjų švietimo vaidmeniu, kai kalbama apie tolesnę demokratiją ir skatinant įtraukties į mūsų visuomenę.

Susidomėjote EAEA mokymosi platforma?

Nuo ko pradėti?

Į kiekvieną programą galite registruotis atskirai. Kai spustelėsite programos nuorodą, pirmiausia prisijunkite arba susikurkite paskyrą ir registruokitės kaip studentas. Užsiregistravę galėsite matyti visą užsiėmimų programą.

Visos programos yra anglų kalba, mokymai nemokami.

Pasižvalgykite po platformą (learning.eaea.org), išsirinkite dominančią temą, pradėkite savo kelionę ir atverkite galimybių pasaulį!

4.2 „Epale“ aktualijos

2024 metais „Epale“ platforma atsinaujino ir pasipildė naujais įrankiais. Apie pagrindines 2024 metų „Epale“ temas, bendruomenių istorijų konkursą ir „Epale“ andragogo rinkimus buvo rašyta leidinyje „Savišvieta“ 2023/1. Čia pristatomos kitos platformos naujienos.

Ženklių (medalių) sistema

Norėdami skatinti platformos dalyvių aktyvumą „Epale“ administratoriai sukūrė [ženklų \(medalių\) sistemą](#). Ženkliai skiriami platformos vartotojams už pildomą turinį visose informacijos grupėse (naujienos, tinklaraštis, komentarai, patiktukai, diskusijos).

„Epale“ ženklai⁶

Aktyviai dalyvaudami „Epale“ bendruomenėje galite gauti taškų ir pripažinimą.

Yra 3 pripažinimo lygiai:

Bendruomenės bendraautorius (*Contributor*, 250 taškų). Jūs aktyviai prisidedate prie bendruomenės ir savo dalyvavimu praturtinate „Epale“.

⁶ Tekste naudojamos iliustracijos iš „Epale“ platformos.

Bendruomenės bendražygis (*Collaborator*, 500 taškų). Jūsų indėlis į bendruomenės veiklą įkvepia ir leidžia „Epale“ klestėti.

Bendruomenės herojus (*Hero*, 1000 taškų). Jūs šauniai įsitraukiate į bendruomenės veiklą! Suaugusiųjų mokymasis ir švietimas yra jūsų gyvenimas, ir jūs esate nenuilstantis. Jūs esate „Epale“!

Kaip gaunami balai?

Pridedate informaciją, gaunate 100 taškų už kiekvieną tinklaraščio įrašą, straipsnį, šaltinį, diskusiją, įvykį, grupę ir partnerių paieškos skelbimą.

Pridedate komentarą – 20 taškų už kiekvieną komentarą.

Paspaudžiate „patinka“ - 5 taškai.

Taškų galite gauti ir už tai, kad kiti bendruomenės nariai įvertina jūsų indėlį.

Už kiekvieną komentarą jūsų įkeltam straipsniui gausite 40 taškų.

10 taškų gausite už kiekvieną jūsų straipsnio ar komentaro „patiktuką“.

Taigi, nepraleiskite progos pasidalinti turiniu ir pakviesti draugus bei kolegas aktyviai naudotis „Epale“.

„Mano bendruomenė“ skiltyje sukurta Šlovės lenta [„Hall of fame“](#). Joje pristatomi labiausiai įsitraukę, Auksinę taurę turintys bendruomenės nariai iš visos Europos. 2024 metų spalio mėnesį Briuselyje vyks Herojų renginys, skirtas aktyviausiems vartotojams pagerbti.

Mokymasis klausantis Naujienlaidžių ir Tinklalaidžių

„Epale“ naujienlaidės ([EPALE Newscast](#)). Jos vyksta kiekvieno mėn. pirmą pirmadienį **13 val.** Lietuvos laiku. Tai 15 min. Trukmės anonsas, apžvalga, kas vyksta „Epale“ platformoje, bendruomenėje.

„Epale“ tinklalaidės ([EPALE podcast](#)). Šioje platformos skiltyje galima pasiklausyti mokymo specialistų pokalbių, kurie leidžia giliau susipažinti su įvairiomis suaugusiųjų mokymo/si temomis.

Šiais metais aptartos tokios temos:

- [Suaugusiųjų mokymosi mobilumas: kaip ir kodėl](#)
- [Žalesni horizontai: darnių ir ekologiškų įgūdžių galios tyrinėjimas](#)
- [Kliūčių įveikimas švietime ir visuomenėje](#)

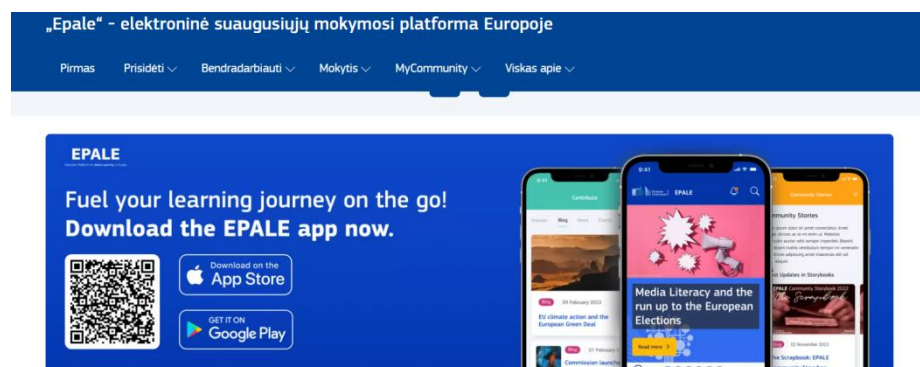
Platformos *EPALE podcast* skiltyje skelbiami įrašai, juos galima perklausyti patogiu metu, taip pat pateikiama laidos stenograma.

Svarbus įvykis

Liepos mėnesio pabaigoje „Epale“ administratoriai paskelbė, kad EPALÉ pasiekė 150 000 registruotų naudotojų skaičių!

Dėkodami jau esantiems nariams jie pakvietė įsijungti į bendruomenę naujus narius ir visiems laukti daugiau staigmenų!

Mėgautis „Epale“, mokytis iš joje sukauptos medžiagos jau galima ir kelyje parsisiuntus „Epale“ programėlę.

Tekste naudojamos iliustracijos iš „Epale“ platformos.

Savišvieta

LIETUVOS SUAUGUSIŲJŲ ŠVIETIMO
ASOCIACIJOS LEIDINYS

2024 (1)

LIETUVOS
SUAUGUSIŲJŲ

ŠVIETIMO
ASOCIACIJA

